

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi ára 24 korona.
Félévi ára 12 korona.

VIDÉKEN:

Évi ára 28 korona.
Félévi ára 14 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

1-heteses petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitlár ára 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi

vasutak palotájában

TELEFON-SZÁM: 505

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény
Társaság.

József főherceg-ut 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 19.

Ma számunk főbb közleményei:

- Vezérolók: Ázsiában.
- Aradmegye virillatál.
- Lefutás.
- Jószívek Ünnepe.
- Ujabb nyomozás Klonda gyilkosa után.
- A nagy főzedevesztesség.
- Bajok az autobusz körül.
- A színház bérlel.
- Francia tőke Aradon.
- Halálos léghő-katasztrófa.
- A gyilkos mütét.
- A király és népe.
- Panaszozból vádlott.
- A nagy napok kis eseményei.
- Tárca: Bűnös és nyomorgó gyermekek.

Ázsiában.

Arad, szeptember 18.

Ázsiában, az eddigi gyakorlat szerint, olyankor vagyunk, amikor valamelyik főszolgabíró nem veszi tudomásul a bejelentett népgyűlést s ezt a munkásújság megírja. Vagy akkor is Ázsiában vagyunk, amikor valamelyik külföldi kereskedelmi utazó a tömeges vasutkésések miatt az Offene Sprechsaal-ban panaszt tesz közzé. Pedig van ennél valami sokkal ázsiább a Kárpátok gyűrűje alatt. S ha az egészről nem is nyilatkozhatunk, azt föl lehet jegyezni, a magunk pirulására: itt *Aradmegyében van egy darab Ázsia*. Nem olyan Ázsia, aminőt például a fölötünk magasan álló japánok laknak, se pedig olyan, ahova az angol uralom tette le a maga vas-közigazgatását. Hanem olyasféle, ahol az ősi állapotokba rejtőzött osztályok bizzák egész életüket az előreláthatatlan végzésre.

Ez az Ázsia, tisztelt uraim: (ha már ennek a földrésznek nevét az elmaradottság és a civilizálatlanság jelzőjének használjuk) — egy rideg adat, amelyet Aradmegye alispánjának most közzétett jelentése szomorú őszinteséggel bevall. Aradmegyében nyolc körorvosi állás van ez idő szerint betöltetlenül. A nyolc közül hat hónapok óta várja, hogy valaki belésszeret. Egy-egy orvosi körre számítunk öt kisebb-nagyobb községet: hát körülbelül negyven aradmegyei községben nem ismerik azt a fényűzést, a minek doktor a neve. Az emberek úgy élnek-halnak, a hogy a véletlen rendel. A betegnek az a hit ad orvosságot, ha a jó Isten akarja, ugyanis életben marad, ha meg nem, hát föltétlenül meg kell halnia. Szép tétel: kár, hogy nem foglalják a magyar közegészségügy rendezéséről szóló törvénybe.

Mindenki tudja, hogy az a nyolc kör, az a harminc negyven község mért van orvos nélkül. Mindenki ismeri azokat a filigrán javadalmakat, a melyekkel a pályázatok az ilyen körorvosi állásokra aspiránsokat csábítanak. Evi ezer korona és járuléka, ezért a honoráriumért vigye a hegyek mögé diplomáját a fiatal orvos, aki a nyolc gimnáziumon túl az egyetemi éveken is végigvergődött. A kire a legtöbb kincsnek: az egészségnek őrizetét bizzák, azt olyan dotációval akarják ki-elégíteni, a minőre a segédjegyzők is fűtyülnének.

Mi, városi kényeztetettek, akik egészségesen is elvárjuk, hogy a házi orvosunk kellő időben érdeklődjék a néhai hurutunk, vagy az esetleg leendő náthánk

iránt: el se tudjuk képzelni annak a harminc-negyven községnek állapotát, ahol orvos nincs. A hatóság gondos intézkedése folytán a szomszédos „körzetből“ bizonyára átkocsizik egyszer egy héten az ottani doktor. Többször alig teheti, mert maga betegek is eléggé elfoglalják. De mit csinál az a beteg, akit a hét többi napjain lep meg valamely súlyos görcs, láz, hűdés, vagy egyéb baj? Es mit csinál az az ember, akit a község megbüntet, amiért a halódó gyermekéhez orvost nem hívott? A szenvedés, amelyet egy csöpp orvosság enyhíthetne, a kétségbeesés, amelyet az orvos egyetlen szava eloszlatna — mit csinál az a jövő hétig, a míg a szomszéd körorvos eljön? És hátha el se jöhet?

Ez az Ázsia, amelynek részleteit elképzelni is iszonytató. Ez a szégyenfolt, a műveletlenségnek bélyege, amelyet hamar le kell törölni, ha a nyugoti mivoltunkkal kérkedni akarunk. S mivel kétségtelenül nemcsak Aradmegyében van ez ilyen kamésatkai módon, hanem az ország egyéb részeiben is, — talán sokkal züllöttebben mint nálunk, — hát ezt országosan ki kell irtani.

A segítség természetesen nem az orvosoktól áll, akiktől nem lehet követelni olyan önfeláldozást, hogy a szenvedő emberiség kedvéért a koplalás szent szenvedését vállalják magukra. A községek, amelyek az árván maradt körorvosi állásokat fizetik, szintén nem változtathatnak a dolgon; többnyire pótdóval agyonterhelt, beteg háztartással dolgozó községek ezek, amelyeken igazán alig mulik, hogy a közegészségre többet nem áldoznak. Az

Bűnös és nyomorgó gyermekek.*

— Érdekes esetek. —

1. Elhagyottak, elzárítottak . . .

Elhagyott gyermek nemcsak az, akinek nincsen apja, anyja, vagy akit kilöktek az utcára, hogy ott pusztuljon, hanem elhagyott kevéssé kivétellel a legszegényebb néposztálynak, a legtöbb munkásnak a gyermeke.

És ha meggondoljuk, hogy az egész nap munkában görnyedő apa és anya gondozatlanul hagyja az utca nevelésére ezrelt, tízezerrel a gyermekeknek, ha meggondoljuk, hogy ezrekre megy Budapesten is a teljesen árva, család, szülők nélkül való gyermekek száma: nem fogunk többé csodálkozni rajta, ha az újságban olvasunk egy egy esetet, amikor apró gonosztevőket a legundokabb bűnök elkövetésén kapnak rajta.

Csak a minap fogtak el egy kiskorú tolvajbandát, amelynek a legidősebb tagja még nem mult el tizenöt éves és amelynek a vezére dicsekedve beszélt a kihallgatáskor, hogy éppen most jubiláltak: mostanában követte el az ő bandája a századik lopást! . . . Emlékezetes még az az újpesti rémeset is, amikor tíz-

tizenkét éves kislányokat fogtak el, akik foglalkozásszerűen fosztogatták a sárokat.

Nem lehet ez másként, amíg annyi lesz az elhagyott gyermek, mint ma.

A szülői szeretet, akármit beszéljenek is szentimentális emberek és akármit írjanak is naiv költők, luxus, amelyet csak a jó mód engedhet magának. Ritka a kivétel.

A nyomor nem ismer mást, mint kenyeret és az érte való küzdelést.

Eszrekre rug azoknak a családoknak a száma, amelyekben a gyermek csak teher és ahol nem nagyon keresik, hová lett, ha egyszer eltűnt.

Hagyják az utcára, nevelje asszák, amivé akarja, akár tolvajjá is. És nem nagyon kérdezik, firtatják, honnan szerezte magának a gyermek kenyeret. A fő, hogy szeressen és ne legyen a szülők terhére, sőt akárjánszor megköve elik, hogy ő szeressen a szülőknek is.

Igy aztán az utcára kerülnek, a börtön előszobájába, a bűnbe, ahol rövid néhány év alatt mestere lesznek a gonoszságban.

Zola egyszer ezt írta egy magánlevélben: — Az éhség miatt síró gyermek: ez a társadalom legnagyobb bűne.

Pedig csak meg ezer gyermek van a nagyvárosokban, aki csak azért nem sír, mert korgó gyomra már megszokta az éhezést, már belelépett az éhségbe. De az evés őztöne ott

küzdök benne szakadatlanul és őztökéll a legkülönbözőbb, a legnagyobb bűnökre is. Amikor a gyermek bűnössé lesz, az kivétel nélkül mindig azért történik, mert éhez.

Ne hagyjuk tehát éhezni a gyermekeket és akkor a bűnösök légiója megcsappan a legnagyobb részével

2. A hét martr.

Néhány éve történt egy erdőlyi faluban. A férfi meghalt és csinos asszonyt hagyott hátra hét gyermekkel. Az anya nem sokáig busult a férje után; jómódu is volt, fiatal is volt, élni vágyott . . . Szeretőt tartott.

Est az életet azonban, amely nem nagy tisztességet hozott a számára, csakhamar meguntta és elhatározta, hogy férjhez megy. Ám a szeretői mind kikoszorúzták.

— Nem veszek a nyakamba hét gyermeket, — mondták.

Ettől aztán megdühösödött az asszony. Ezeretlen gondja volt, hogy a gyerekeiktől, akikkel addig elég jól bánt, megszabadulhasson. Ültte verte, éhezette őket. Majd elhatározta, hogy egészen végez velük.

A két legkisebbikkel könnyen ment. Mergel adott be nekik tejben.

Aztán a két legidősebb fiura került a sor.

— Basztam őket Kolozsvárra inasnak, — ujságolta a szomszédoknak.

* Tábori Kornél és Szántó I. Béla most megjelent könyvéből.

orvossága ennek a keresztül-kasul beteg állapotnak: a közegészségügy államosítása. Andrassy Gyula belügyminiszter több jelét adta annak, hogy a közegészség dolgain reformálni, a hiányokon pótolni akar. Ne álljon meg a félúton, és tűzze ki legszebb ambíciói közé ennek az Ázsiának kiküszöbölését.

Talán csak néhány ágyut kell lealkudni a hadügyminisztertől, hogy a doktor nélkül élő betegek problémáját meg lehessen oldani . . .

+

Aradmegye virilistái.

— Az Aradi Közlöny tudóstólától —

Arad, szeptember 18

A virilis jogu megyei törvényhatósági bizottsági tagoknak Aradmegye igazoló választmánya által megállapított és 1909. évre szóló névjegyzékének második és utolsó részét folytatolag itt közöljük:

	Korona
Kovács András birtokos M.pécska	688 58
Dr. Gaál Jenő műgyeg. tanár Budapest	684 07
Irisz János birtokos Nperag	681 51
Mesler István " M.pécska	677 28
Fehér József " Segrős	671 65
Ditrich József " Pankota	671 42
Ortutay Gyula " Opécska	670 50
Mairovitz Mór kereskedő Mradna	670 22
Philipp László birtokos Npél	667 39
Philipp Jakab kereskedő Npél	667 39
Philipp Ignác kereskedő Npél	667 39
*Gonda Aurél dr. ügyvéd Buttyán	665 44
*Mladin Romulus gk. lelkész Otlaka	660 28
Rauchbauer Ferenc birtokos Ujszentanna	654 52
Id. Ellás Salamon " Opécska	651 98
*Csikly Lukács gyógyszerész Simárd	651 68
*Rác Mihály lelkész Npél	649 09
Fodor János birtokos Kurtics	645 30
Ászód János birtokos Nvarjás	642 46
Valerian József birtokos Világos	641 05
Feinkucher Berzát birtokos Buttyán	636 47
Durast József " M. Egyháza	633 88
Benstein Manó kereskedő Borosjénő	632 45
*Kiritessku Gyula kö. jegyző Kisjenő	632 02
Kerpál Albert birtokos Kurtics	631 70
Váradai Török Gyula birtokos Dízna	626 08
*Tamásdán István gk. lelkész Opécska	624 34
László Ferenc birtokos Kurtics	620 90
Marics István " Ujszentanna	620 67
Hollaky Imre birtokos Acsusa	619 80
Werner Miksa kereskedő Kurtics	617 80
Regyis János birtokos Kerülő	601 26

	Korona
Trípon János " Agris	601 07
Ament Antal " Elek	600 51
*Varjasz Gyula N. törzsoorvos Elek	599 62
Braun Fülöp birtokos Erdőhegy	598 04
Karton Aladár " Bokszag	595 64
Facklmann Ferenc birtokos Sztmárton	594 38
Bóné Mihály birtokos Kurtics	594 10
Ellás Izidor kereskedő M. Pécska	591 68
Id. Remenyik László birtokos Sztmárton	588 61
*Gross Endre dr. ügyvéd Kisjenő	588 61
Frisch József birtokos Sztmárton	588 31
Ortutay Béla birtokos Opécska	588 15
*Sink Juszti lelkész Otlaka	587 94
Moskovitz Mór birtokos Méné	587 72
Rauch Sebestyén birtokos Glogovác	584 57
*Ellás Simon kereskedő M.P.écska	583 66
Kardos János kereskedő M. Bodzás	580 52
Krémer Miksa birtokos Dulcsela	577 94
*Turik György lelkész Otlaka	575 56
*Vale Vasul lelkész Kerülő	573 72
Gavriloivics István lelkész Opécska	573 62
*Lankuca István lelkész Cs.-Simárd	569 24
Steiner Vilmos birtokos Arad	564 80
Kelemen György birtokos M.-Pécska	564 75
Csikly Dános birtokos Gyszmiklós	558 58
Csikly Kálmán birtokos Gyszmiklós	558 58
Ij Donát János kereskedő Pécska	558 26
*Petrovics György lelkész Npél	558 16
Detári József birtokos M. Pécska	553 57
*Paszkucz Márk lelkész Világos	549 26
*D. Mairovitz Adolf kereskedő M. Radna	548 92
Detári István kereskedő M. pécska	547 75
Reis György birtokos Elek	542 62
Teffert Károly gyógyszerész Elek	542 28
Neustadt Leó birtokos Valemare	546 30
*Császlán Miklós dr. orvos O. pécska	546 00
Mann Vilmos birtokos Erdőhegy	546 01
Roth Jakab kereskedő Szemlak	544 78
Korreán János gör. kol. lelkész Sztmárton	538 31
Köhler József birtokos Ujszentanna	538 08
Götsz Márkus birtokos Szemlak	533 49
Farkas Mihály birtokos M. egyháza	532 10
Scheer Lajos fakereskedő Borosjénő	527 58
Hirsch István birtokos Kisjenő	526 48
Török Árpád közzjegyző Világos	526 32
Kramp János dr. főesperes Elek	524 86
Kovács István birtokos M. pécska	524 33
Leuk József birtokos M.-pécska	522 02
*Borb. Demeter dr. plébános O. pécska	521 68
Fritz Lőrinc birtokos Nemetpereg	521 17
Dragán Simon birtokos Otlaka	519 94
Ament András birtokos Elek	518 86
*Lizár Zsárd dr. ügyvéd Kisjenő	518 82
Welsz József kereskedő Pankota	516 58
Dános Gyula birtokos Világos	516 41
Katona Mihály birtokos M.-Pécska	515 81
Kretler Antal birtokos Simárd	512 77
Dragán Mihály birtokos Otlaka	512 18
Ursz Dávid birtokos Kurtics	510 67
Mairovitz Márton kereskedő Radna	510 —
Hauer Miksa birtokos Elek	509 42

	Korona
Karl Márton birtokos Kurtics	508 66
Mester Imre birtokos M.-Pécska	508 25
Ross János birtokos Szemlak	507 67
Siklován Stéva birtokos Opécska	502 20
Id. Ellás Adolf kereskedő M.-pécska	500 71
Kaufman Mór kereskedő Györök	498 74
Possert Ferenc birtokos Buttyán	498 54
*Roxin János gyógyszerész Opécska	495 94
Karl József plébános Sztmárton	495 52
Mara Miklós birtokos Otlaka	493 98
Falkusán Tivadar birtokos Szintye	493 63
Horváth János birtokos M. bodzás	493 16
Scheer Ede birtokos Nagyhalmagy	491 59
Messer Antal birtokos Sztmárton	490 02
Singer Antal birtokos Elek	487 04
Katona József birtokos M.-pécska	486 74
Porsch József birtokos Ocs	582 30
Kasztell Nándor birtokos M. bodzás	482 07
Mandl Antal birtokos Ujszentanna	481 86
Ij. Igritsán Efrém birtokos Opécska	480 63
Makai Ferenc birtokos Simonyfalva	479 68
Novák Péter birtokos Vaszója	475 41
Fraczilla János földmives Agris	475 30
Moller Simon birtokos Erdőhegy	474 89
Schneider Antal birtokos Elek	474 34
Mózes Sándor birtokos Ácsa	473 10
*Sármay János plébános Ujszentanna	437 94
Issekutz Marcell ügyvéd M. pécska	472 76
Róth Samu kereskedő Szemlak	472 68
Szolbach János birtokos Glogovác	472 08
Vály Géza gyógyszerész Nagybörönd	471 69
Weisz Manó kereskedő N. Zöld	466 20
Zorek Gusztáv birtokos Kujed	465 90
Rauch Hubert birtokos Glogovác	464 46
Bartolt Mihály birtokos Szemlak	463 40
Schreyer László kereskedő Pankota	463 26
Lakner János birtokos Zsigmondháza	462 63
Mara János birtokos Opécska	462 25
Botás István dr. birtokos Opécska	461 94
Id. Kriszta János birtokos Székudvar	461 17
*Teffert Ferenc plébános Világos	459 78
Gnát Soma vendéglős Borosjénő	457 18
*Aler Gy. Lajos gyógyszerész Pécska	456 60
*Dános Jakab dr. ügyvéd Buttyán	453 98
Mexey Béla birtokos Apatelek	453 29
*Mérő Samu dr. ügyvéd Borosjénő	450 62
Don Illés birtokos Kurtics	450 30
Wittmann József birtokos Elek	449 74
Tamasdán János birtokos Opécska	449 63
Sziffler Miksa birtokos Elek	449 41
*Raskó Sándor plébános Györök	448 76
Vasetz Pál birtokos M.-Radna	448 49
Kovács Mihály birtokos M.pécska	448 41
Nagy János birtokos M.pécska	447 76
Kiemm György birtokos Elek	446 67
Ij. Ellás Adolf kereskedő Opécska	443 77
Hay András birtokos Szemlak	442 20
Braun Ferenc birtokos Elek	441 98
Kelemen András birtokos M.pécska	441 30
Bleisalfar Antal birtokos Ujszentanna	441 20

Ha ezek közül valakinek virilis tagsági

Es azonban nem volt igaz. Az egyiket egy elhagyott homokbányába lökte és elve emelte, a másikat pedig bekötözte a disznóiba, hogy ott az állatok fölfalják, vagy pedig más-ként pusztuljon el.

A három, még életben levő gyermek mind-est a borsalmat végigélté, végignézte. Mint a kísértetek, lesóványodva, összeverve járkáltak a faluban, úgy, hogy a szomszédoknak megeseit a szívük rajtuk. Amikor megállították és kérdésgették őket, rettegve felelték:

— Nem szabad megmondani!

És elszaladtak.

Egyes az egyik szomszédasszony kérdőre vont a gonoszszívű asszonyt a gyerekek miatt. Összeveszték, hajbakaptak és az elvetemedett furia dühösen hazaszaladt. Annyira elvesztette a fejét, hogy a gyerekeknél akarta bossuját kinteni.

Fogta az egyik leányát, odakötötte az ágyhoz és meleg vízzel leforráta.

A rejtetes sikeltásra azonban emberek törtek be és kiszabadították a megkínzott leányt. Megtalálták a disznóiba zárt fiút is, aki már a lábán sem tudott állni és a napvilágot nem bírta elviselni.

Az embertelen anyát csak a csendőrök mentették meg attól, hogy a felháborodott falunépe meg nem lincselte . . .

3. Mit mond a kurtaszoknyás?

Budapestben a Hunyadi-utcában történt hirtelen leleplezés, a kosaras asszony botránya nem a legfontosabb ügyek közé tartozik. A rendőrség egyik nagyobbbrangú tisztviselője spirális raziát tartott nemrég. Csupán kis-korú, csavargó lányokra vadásztak ezúttal a detektívek. Harmincnyolc romlottlelkű és nagy-részt romlott testű leányt fogdosnak össze csak a hetedik kerületben. Zavartalanul beszélgetünk valamennyivel; a hatóság emberei távoztak az őrszobából, amíg ezt a magánnyomozást elvégezték.

— Miből élsz? — kérdettük az egyik jó-képű, szőke — kurtaszoknyás leányt.

— Hát ebből! — mondta félre nem ért-hető, drasztikus kézmozdulattal.

— Nem szégyelled magad?

— Hát osztán? Tizennégy multiam, két esztendő óta az ördög se törődik velem, miből éljek?

— Otthon nem kaptál ennivalót?

— A mostoha-apám csuffá tett és kórházba is kellett menni. Az anyám kunyerált, meg aszonta, leült, ha szólni merek, hogy mit történt. És ígért sok mindent. Amikor pedig higyöttem a kórházból, még elvitt a Takács néhoz és az uraktul pénzt kapott értem. Hogy a rossz seb ennél ki! De már nekem is van eszem, rágyöttem, hogy mit tesznek velem.

Most legalább én kapom a pénzt, sz egészket, nemcsak egy vagy két hacl-t. (Huszfillérest)

— Megesküszöl rá, hogy igazat beszélsz?

— Sıkáig hasudtam, de már tudom, hogy nem érek vele semmit, hát mi a fenének hazudjak?

— Így akarsz élni tovább is?

— A garniból gyöttem, oda még vissza. Már én nem bánom. Harminc napnem a világ, többet sose kaphatok a toloncházban.

— Nem félsz a rendőrségtől?

— Majd itt lesz az idő, amikor lápot kapok a főkapitányságon. Ki kell adni és onnantul nem bánthat a kiterer (detektív) . . .

Harmincnyolc lány közt csak tizenötgyet találtunk, aki érintetlen, egészséges volt. De az utóbbiak közül egyik se mult tiz éves. Huszonégy lány — a legidősebb tizenhat éves — bűnös és beteg természetű volt.

A többi az olvasó fantáziájára bizzuk.

A bűnök büne az a nembánomság, amelyet hatósági és társadalmi faktorok a gyermek-prostitucióval szemben tanúsítanak. Egyetlen szervezetünk van, a Gyermekvédő Liga, amely ezzel a veszedelemmel szembenáll, de az esak közeli — sajnos — még aránylag gyöngék. Gyönyörű, szinte csudás esetek akadnak a Liga mentő akciója során a valamennyi új meg új igazolása annak, hogy ez a szervezet megérdemli a legjelkesőbb támogatást.

Joga a névsor végleges összeállításáig időközben megszűnik, helyébe elsősorban ezek lépnek:

Kaufmann Ignác birtokos Oszentsanna	432 29
Mahler József birtokos Elek	433 30
Pollák Péter birtokos Csérmő	431 85
Povánsay Soma jegyző Pácska	431 40
Baumann Lajos kereskedő Buttyán	429 84

Ezek azonban, valamint az ezektől kevesebb adót fizetők az igazoló választmány által kijelölt 300 legtöbb adót fizető, tehát viriliss jogon a törvényhatóságban helyet nyerők között már nem foglalnak helyet.

LEFUVÁS.

*

Elismerés Ferenc Ferdinándnak és a hadseregnek. — „A népesség szegény”, — mondja a király.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 18

A király ma reggel fél tizkor hirtelen lefuvatta a hadgyakorlatot és már délután elutazott a fővárosba. A felség a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a hadseregről és külön megdicsérte *Ferenc Ferdinánd* trónörökösét. Mielőtt a király elutazott Veszprémből, úgy nyilatkozott, hogy „a népesség — mostani tapasztalatai szerint — szegénynek látszik.”

A mai nap eseményei ezek:

A király utja.

A király ma reggel 8 órakor udvari fogaton *Balfasz* báró főhadsegéd kíséretében a hadgyakorlatok terepére ment, ahol a hadgyakorlatok egész vezetősége már reggel hat óra óta működött. *Ferenc Ferdinánd* főherceg tegnap reggel 8 órától estli 7 óráig, tehát 16 órán keresztül nyeregben ült és ma reggel fél 4 órakor már megint a hadgyakorlatok terepén volt.

Ő felsége először a Nagy Kilitó hegyre ment, ott megzemléte a terepet, majd *Ferenc Ferdinánd* főherceg autójára ült és a trónörökös, valamint *Conrad* altábornagy vezérkari főnök kíséretében a szentkirályszabadjai hegyre ment. Innen ő felsége nagy érdeklődéssel nézte a harci játékokat és amidőn a helyzet annyira fejlődött, hogy a döntés minden pillanatban várható volt, ő felsége 9 óra 30 perckor az „Abblasen” kiáltással az ideai nagygyakorlatokat megszüntette.

A lefuvás.

Veszprémből jelentik: Reggel 5 óra előtt azzal vezette be az északi fél a döntő ütközetet, hogy a balzárny felé fekvő Rátót községet elfoglalta. Azonban a déli fél 36. hadosztálya mégis abba a helyzetbe került, hogy ettől a községtől nyugatra újra állást foglalhatott és arra is képes volt, hogy a 14. hadosztály által az egész erdőn átfogólag vezetett további támadásokat is elhárítja. Amint a támadás a déli szárnyon világosan kialakulni kezdett és jelentékeny előrehaladást tett, akkor jött a jelentés, hogy a déli félnek 41. honvéd hadosztálya, amely az előtte való napon a Balatontól keletre fekvő területen visszaszorítottatott, a vele szemben álló ellenséget visszavetette. *Ebben a pillanatban, 9 óra 30 perckor a király a hadgyakorlatot lefuvatta.* Az eddig még heves harci zaj helyére hirtelen általános csend lépett. A csapatok az utvonalon gyülekeztek, a két sárkánylégű hajó, fehér

zászlót kitűzve, a magasba emelkedett, a *manővernek vége volt.* Miközben a tábornokok és a vezérkari tisztek összegyülekeztek arra a magaslatra, amelyen ő Felsége tartózkodott, a legfelsőbb hadur megragadta az alkalmat, hogy különösen a hadvezetőség parancsnokainak kifejezze elismerését. *Köszönetet mondott Ferenc Ferdinánd főhercegnek és Conrad altábornagynak* működésükért és kiemelte a csapatok kiváló szolgálatait, amelyek a hadtesteknél a legnehezebb viszonyok között is mindenha példás rendet tartottak.

Eközben a magaslat közelébe felvultak a csapatok. Őfelsége lóra szállt és ellovagolt a csapatok előtt; megszemlélvén valamennyi csapattestet, legteljesebb megelégedésének adott kifejezést. A tábornokokhoz fordulva megjegyezte:

— *Sajnos, nem sokat láhattam, mert már öreg vagyok.*

A csapatok megszemlélése után a király az udvari fogaton visszahajtatott Veszprémbe. Ezzel az ideai nagygyakorlatok véget értek. A harcserű kiviteit célzó új rendelkezésekkel való kísérlet minden irányban *kitűnően sikerültnek mondható.* Általános csodálkozást keltett *Ferenc Ferdinánd főherceg hadikészsége és hadi képessége.*

A királyi elismerés.

Ferenc Ferdinánd trónörökös a hadgyakorlatok végeztével az alábbi parancsot intézte mindkét hadsereg parancsnokának:

Ő császári és apostoli királyi Felsége az alábbi legmagasabb kéziratot méltóztott nozzám intézni:

Kedves unokaöcsém, Ferenc Ferdinánd, lovassági tábornok! Nagyobb hadgyakorlatok vezetésével ismételten megbízatván, kedvességük a vezérkar főnökeivel egyetemben teljes körültekintéssel és a legélőnkebb érdeklődéssel *oly feladatot oldott meg,* amely a katonai bírálat szempontjából nagy követelményeket támaszt. A magasabb rendű hadvezető tulajdonságos érvényesítésekor úgy mindkét hadsereg parancsnoka, valamint a nagyobb seregtestek parancsnokai *azt a vezetőképességet igazolták be, amely a harcmezőn a siker előfeltétele.* Amennyire megfigyeléseink terjedhettek, minden fegyvernem csapatai szellemi frissesség mellett a harcoképesség tekintetében *olyan öröndetes működést fejtettek ki, amiért kedvességemnek és a vezérkar főnökeinek teljes elismerésemet fejezem ki.* Önmre bizom, hogy a történetekre való mélyebb betekintés alapján a hadsereg és a magyar honvédség a jelenleg lezárult hadgyakorlatokhoz résztvett parancsnokságainak és csapatainak a fenti parancsomra való hivatkozással elismerésemet adja tudniul.

Ez a legfelsőbb, különösen kegyes elismerés mindnyájunkat boldoggá tett és én is teljes és fentartásnéküli *elismerésemet fejezem ki a parancsnokságoknak és a csapatoknak.*

Veszprém, 1908. zept. 18-án.

Ferenc Ferdinánd főherceg lovassági tábornok.

Baleset nélkül.

Ő Felsége különös megelégedésére szolgálta, hogy az egész hadgyakorlat alatt komoly

baleset nem fordult elő és hogy még sohasem volt olyan kevés kiderült katoná, mint az idén. Csak néhány lábfej volt, aki nem tudta folytatni útját; komolyabb megbetegedés sohasem fordult elő. A lefuvás után kiadták a csapatok hazaszállítására vonatkozó rendelkezéseket. 150 különvonaton mintegy 85 000 katonát szállítanak haza anélkül, hogy ezáltal a rendszeres forgalom alteráltatnék.

A király elutazása.

A király ma délután 2 órakor indult el az udvari különvonattal Veszprémből. Háromnegyed kettőre kikerkezett a pályaudvarra, ahol várakozott reá *Hornig* püspök, akivel percekken át beszélt. A királyi sátorba menve, megszólította *Hunkár* főispánt, kérdezősködött a veszprémi színház tegnapi megnyitásáról és sajnálkozásának adott kifejezést, hogy azon nem vehetett részt. Örömet fejezte ki ezután, hogy a hadgyakorlat minden tekintetben kifogástalan volt. *A beszélgetés során azt az észrevételt tette a király, hogy a népességet elég szegénynek látta, mire a főispán azt mondta:*

— *Bizony, úgy van Felség!*

A főispán egyszersmind megköszönte a királynak jótékony célra tett adományait. A felség ezután *Szeglethy* polgármesterhez fordult és így szólt:

— A vidék fekvése tetszik nekem, de úgy látom, hogy igen köves a tájék.

A király ezután a pályaudvarra beengedett közönség lelkes éjenzése közben felszállt az udvari vonatra, amely 10 perc múlva tovább robotott.

Néhány perc múlva megérkezett *Ferenc Ferdinánd* automobilon. A trónörökös is élénk beszélgetésbe bocsátkozott a megjelent előkelőségekkel és azután ő is tovább utazott.

A király vonata, melyet *Ludvigh* Gyula máv. elnökgazgató és *Brahm* Miksa, a déli vasutak vezérigazgató-helyettese vezetett, délután 4 óra 45 perckor érkezett meg *Budapestre* a déli pályaudvaron

A király ajándékai.

Mielőtt a felség elutazott volna Veszprémből főhadsegédét, *Paar* grófot elküldte *Hornig* veszprémi püspökhöz és *Paar* átadta a püspöknek a *Lipót rend nagykeresztjét.* Eelőtt ő felsége hosszabb magánakhallgatáson fogadta a püspököt, aki köszönetet mondott a kitüntetésért. A tizenkét kanonok *őfelsége saját kezű aláírásával ellátott arcképét kapta.* A képek ezüstkeretbe vannak foglalva, a melyekre a magyar korona és ő felsége kezdőbetűi vannak vésvé. A püspöki titkárok ő felsége nevének kezdőbetűivel ellátott *aranyórát, Kollár* alispán és *Reinprecht,* a napokban elhunyt püspöki jószágigazgató fia, ő felsége nevének kezdőbetűivel ellátott *dohányszelencéket, Kerényi* főszolgabíró és *Szeglethy* polgármester szintén ilyen dohányszelencéket, két postafelügyelő *aranyórát* kapott.

A csendőrségnek 1000 koronát, a postaszemélyzetnek 1200 koronát, Veszprém szegényeinek 9000 koronát adományozott őfelsége. *Moltra* építész-nézők, aki a katonai építkezéseknél kitüntette magát, szintén aranyórát kapott.

JÓSZIVEK ÜNNEPE.

AZ ELSŐ NAP ESEMÉNYEI.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 18

Reggeli nyolc óra. Egy-két igazítás még a sátrak szövetein és megszólal a zászlódiszes városháza tornyából a tárogató, jelezve, hogy Karitasz istennő háromnapos látogatásra lerándult Aradra és a város nemeslelkű hölgyeit sorakoztatja az elhagyatott, elzüllött gyermekek megmentése érdekében. Megkezdődött az első gyermeknap.

Hűvös, szeles szeptemberi reggel fogadta érkezését. Mintha azt akarta volna megmutatni a jótékony istennője, hogy szelid mosolyával még a felső kabátok gombjait is engedékenységre bírja és azok mögül is megszerzi a szegény gyermekek filléreit!

A sátrak készen állanak; a nők már korán reggel elfoglalják helyeiket az urnák mellett. A Ring-gyógyszertár mellett, a Szabadság-tér és a Boczkó-utca sarkán állították fel az első urnát. *Tagányi* Gusztávné a védasszonya ennek és körötte a hölgyek egész serege fáradozik a gyermekekért. A „fáradozás“ itt komolyan értendő, mert ez a hely a legkedvezőtlenebb a gyűjtésre. Nemcsak mert hideg, mert az utcák keresztezésében áll, hanem mert anyagilag is a legkevesebb eredménnyel kecsegtet. Itt a legkevesebben sétálnak, erre járnak legritkábban az ismerősök. A második urna már jobb helyen van. A színházzal szemben, *Wadowszky* Gusztáv üzlete mellett, díszes kék fehér sátor elé állították ezt az urnát. A sátor homlokzatán a Fehér-Kereszt egyesület szeretetre és könyörületre intő jelvénye: egy fehér kereszt figyelmezteti az arra járókat a gyermeknap szép céljára.

A figyelmeztetés nem marad hatás nélkül. *Dr. Singer* Jánosné, a védasszony, örömmel nézi, hogyan hullanak a nikkal, sőt az ezüstpénzek az urnába. *Egy-két fillért a gyermekeknek!* — hangzik kérően a hölgyek szava és mikor az urna mélyén csörren a hatos, sőt a korona, jön az udvarias válasz:

— *Isten fizesse meg!*

A SZEGÉNY GAVALLÉR.

A minorita templom előtt egy újabb urna. *Boros* Juszta és *Drescher* Gizella vezetik itt a gyűjtést és segítkezik nekik elsősorban *dr. Prohászka* Lászlóné, akit a szigorú rendőrség megfosztott saját sátorától. A rendőrség ugyanis nem engedte meg, hogy a Szentbármóság szobor előtt a pénteki piac napján sítort állítsanak. *Prohászka* né busitja a betiltás, de szomorúságának csakhamar véget vet egy nagylelkű adományozó, aki 10, mond *tíz* koronát dob az urnába.

Egymásután hullanak az adományok. Nincs itt szó pampolásról; a sok szép asszony és leány látára mindenki szívesen ad. Csak az nem, akinek nincs. Mert ilyen sétáló is akad. Megtörtént ma délelőtt éppen a minorita templom előtt, hogy egy borotvált bajszu urhoz kérélog fordul a sátor egyik védasszonya. Az ur szomorú arccal néz az urnára és mikor a védasszony mosolyogva mondja, hogy *csak egy fillért!*, akkor az kigombolja pompás angol szövétlő, harang szabású felöltőjét, lehúzza finom szarvasbőr keztyűjét, kivesszi nadrágzsebéből

pompás krokodilbőr erszényét és kinyitja azt. Az bizony üres. És rezignáltan mondja az ifjú:

— Egy fillérem sincs.

A MENEKÜLTEK.

A Salacz-utca sarkán özv. *Vertán* Csabáné tölti be nagy buzgalommal a védasszonyi tisztet. Nagy volt itt az élénkség, különösen délután és este, a mikor itt, valamint a többi urnák mellett is cigányzenekar játszott. A zene vidám hangjain kívül más csalógatóról is gondoskodtak a rendezők: megjelenik az urnák mellett *Sedézy* Gizi, a „nagy nő“ és a még nagyobb kutya. A kutya nyakára kosarat akasztanak és úgy küldik a járó-kelők elé. A kutya ravaszul tölti be jótékony szerepét. Kiszalad a sétálók elé a kocsiatra is, ahol pedig na ugyancsak nagy volt — a személyforgalom. Sokan, akik délelőtt már „kijótékonykodták“ magukat, vagy a kocsituton, vagy a főtér másik oldalán végezték délutáni sétájukat.

— Hát te is ezen az oldalon sétálsz? — kérdezték egymástól az emberek, akik csak ma vették észre, hogy milyen jól lehet korzózni a főtér másik oldalán is.

— Itt ünnepelem a gyermeknapot! — mondta a sétáló.

Fogott is mindjárt egy utcagyereket és tüntetőleg neki adta egyetlen maradék krajcárját.

A KOLDULO FOTOGRAFUS.

Egyik urna mellett *Weisz* Hugó koldult szorgalmasan. Egyszerre csak odalép hozzá *Török* Lajos rendőrfogalmazó:

— Mutassa fel a koldulási engedélyét! — szólt szigoruan.

Engesztelésül azonban mindjárt egy hatost dobott a koldus kalapjába.

Meglátja ezt a koldulási jelenetet egy valóságos szegény ember. Felsóhajt:

— Könnyű neki koldulni! De nehéz annak, aki a saját gyermekeiért könyörög . . .

MINDENÜTT KÖNYÖRÖGNEK.

A kávéházakban szintén erősen folyik a gyűjtés. Sokan, akik abban a reményben menekültek a márványsztalok mellé, hogy így megkávészhatnak azon a pénzen, amit az utcán elnyelt volna tőlük az urna, szépen esalódtak reményükben. Egyszerre csak megszólal a kávéház ajtajában egy hegedű és felhangzik egy csinos kabaré diva hangja:

— Adj egy kerek hatost, drága kis baba . . .

A fópincér céduákat osztogat a fizető vendégeknek és bekasszálja a gyermekeknek járó két-két fillért.

A lévaant és az autobusz szintén jó üzletet csinált a gyermeknapal. Utóvégre is a löfejtő meg az auto ma sokkal olcsóbb volt, mint a gyalogjáró. Holnap azonban már — úgy halljuk — ezeken is megindul a gyűjtés. Akkor elhivatjuk Aradra Zepelint . . .

AJÁNDÉK AZ ADAKOZÓKNAK.

A Matzky-cukrászda mellett *dr. Tisch* Mórné a sátor védasszonya, a Forray-utcai urnára pedig *Probst* Mihályné ügyel fel. Mindkettőnél, különösen az előbbinél szépen indul meg a gyűjtés. Egyik helyen virágokat is adnak annak, aki husz fillérnél magasabb adományt juttat a szegény gyermekeknek. A másik helyen — *pagácsdát* kap a nagylelkű adományozó.

Egyik sétáló fiatalembert, aki ridegen el akart oszenni az urna mellett, megszólítja egy kéré hang:

— Csak egy krajcárt!

— Én — kedves Nagysád — állandóan *pilla-natnyi* pénzzavarban szenvedek!

A JÓSZIVŰ NŐK.

De az utca slakjai mellett emlékeztülünk meg a sátorok szorgalmas tüdőreiről is. A

védasszonyokat már feljegyeztük, következnek itt egy csomó asszony és leány neve, akiket az urnák körül láttunk szorgoskodni.

A mai napon az egyes gyűjtőhelyeken a következő hölgyek vettek részt:

Özvegy *Vertán* Csabáné, Kövér Klári, *Vertán* Sári, *Gutta* Józsefné, *Gutta* Ilona, Kövér Maca, *Issekutz* Lászlóné, *Vertán* Margit, *Vertán* Magda, *Urbányi* Béláné, *Vertán* Sárika, *Ottovay* Józsefné, *Fábián* Gyuláné, *Sarlot* Fánti, özvegy *Petrovits* Mihályné, *Vertán* Boriska, *Keresztos* Gyuláné, *Probst* Böske, *Laczay* Eudróné, *Kabdebő* Jozsefné, *Sarlot* Erzsike, *Vertán* Oszkárné, *Horváth* Gézné, *Petőcs* Lászlóné, *Reinhardt* Gyuláné, *Deutsch* Irma, *Kőműves* Margit és *Róssi*, *Schwarz* E., *Keucszy* Vilma, *Csatáry* Ersei, *Ottovás* Andrea, *Acz* Margit, *Mayer* Ilona, *Borhy* Sándorné, *Szalay* Károly dr.-né, *Prohászka* László dr.-né, *Drescher* Gizella, *Boros* Juszta, *Lengyel* Lászlóné, *Singer* János dr.-né, *Ottovay* Józsefné, *Ostenberg* Ersei és *Sári*, *Erlas* Lenke, *Schuster* Irma, *Kara* Marci, *Léwinger* Ilonka, *Papp* Veruzia, *Singer* Sárika, *Boros* Béla dr.-né, *Pogay* István dr.-né, *Tisch* Mór dr.-né, *Deutsch* Irmuska, *Farsgó* Juliska, *Kopp* Ilonka, *Nemess* Boriska és *Lenke*, *Steiner* Etelka, *Glück* Ilonka, *Medvezky* Eus, *Pakots* Margit, *Steiner* Jakabné, *Fischer* Irén, *Sághy* Henrikné, *Pongrác* Kálmánné, *Wagner* Jánosné, *Polónyi* Jenő dr.-né, *Neuman* Alfrédné, *Schreyer* Viktorné, *Kadas* Kálmánné, valamint még számos aradi uriaszony és urleány.

A hölgyek kivétel nélkül átérzik annak a feladatnak magasztosságát, amelynek teljesítésére vállalkoztak. Különféle dolgokat adtak el jótékony célra és különösen nagy keletje volt a süteménynek és a virágoknak.

A GYÜJTÉS EREDMÉNYE.

A déli órákban *Exterde* Kálmán báró, az aradi Fehér Kereszt egyesület pénztárosa végig járta az összes urnákat, ahol megolvasta és az egyesület nevében átvette a begyűlt összegeket. A déli eredmény a következő: A *Matzky* cukrászda előtt felállított urnában 70 korona, a *Salacz*-utcai urnánál 76 korona, a *templom* előtti urnában 164 korona, a *színháznál* levő urnánál 180 korona, a *Thököly téri* urnánál 20 korona, a *Ring* gyógyszertár előtti urnánál 39, tehát összesen 539 korona gyűlt össze délig.

Este *Exterde* Kálmán báró újra átvette a begyűlt pénzt az egyes urnáknál. A begyűlt pénzt *Exterde* báró, *Keller* Lajos és *Leitner* Ernő dr. a kéré ójjeli órákig számolták. A déli órákban lezártolt összegekkel együtt a nap bevétele a következő:

A *Matzky* cukrászda előtt 194 korona 27 fillér, a *Salacz* utca sarkán 254 korona 56 fillér, a *templom* előtt 286 korona 88 fillér, a *színháznál* szemközt 298 korona 02 fillér, a *Szabadság* téren 88 korona, a *Thököly* téren 20 korona gyűlt egybe, így tehát a mai bevétel összesen 1086 korona 73 fillért tesz ki.

A SZOMBATI PROGRAM.

A szombati gyermeknapnak már érdekesebb lesz a műsora. A délelőtti órákban az aradi nemes szívtű nők tovább fogják folytatni a ma megkezdett és olyan szép eredménnyel bevégzett jótékonycéln gyűjtést.

Délután a katonazenekar a *Matzky* cukrászda és *Hungária* kávéház előtt fog játszani, a cigányzenekarok részben az urnák mellett, részben pedig a *Weisz* és *Klein* nyitott emeleti helyiségében fogják szórakoztatni a közönséget.

Röviddel 6 óra után érdekes látványban lesz része a gyermeknap közönségének, *Weisz* Hugó fényképész műterme ablakában elhelyezett fehér vászonra érdekes képeket fog vetíteni. A műteremben egy elsőrendű zenekar fog élvezetes dalokat játszani.

A szombati nap legérdekesebb része feltehetően az a váltogatós és szép műsoru elő-

adás, amelyet Rónay A. János rendez a gyermekvédelem javára. Ennek a kabaré-előadásnak a műsora szigorúan családias, de amellet Rónay A. János, aki nagy áldozatot hoz a jótékony cél érdekében, mert a vasárnap délutáni előadásról is lemondott — gondoskodott felette érdekes számokról. Az előadásnak, — amelyre Arad társadalmának szinte jawa megváltotta már belépőjegyét — műsorát már tegnapi lapunkban közöltük. Az előadás programja egyáltalán nem változott.

KABARÉ AZ UTCÁN.

A legérdekesebb része a gyermeknapoknak természetesen vasárnap lesz, amikor nyílt utcán rendeznek kabaré-előadásokat. Három gyűjtőelőadás: A Matsky cukrászda, a Salacz uicai és a színház mellett lesz a színhelye az előadásoknak, amelyek mind a három helyen pontban 11 órakor kezdődnek meg és egy óráig tartanak. Az egyes kabaré-előadások műsorát szintén közzétettük már. Az orfeum tagjai tartanak pompás előadásokat. A közönségnek a korzón végig pompás multságban lesz része.

AZ AUTOBUSZ TETEJÉN.

A mutatványokon kívül az egész személyzet háromnegyed 11 órától 1 óráig egy autóbussz tetején fog színházi öltözködésekben sétakocsizást rendezni. Rajtuk kívül egy cigányzenekar is lesz az autóbusszon, amelyet a városi tanács bocsájtott az egyesület rendelkezésére. A Weiss és Klein cég emeleti helyiségében felváltva cigányzenekar és a két dalárda fognak dalokat előadni.

Szászy Gizl, aki a szombati kabaréestén a gyermeknapok alkalmából ötletesen fog konferálni, ugyancsak hozzájárul a vasárnapi ünnepély sikeréhez. Egy sikerült kabaré dalát, melynek zenéjét ő szerente, átadja a Weiss és Klein cégnek, amely azt kinyomatta és árusítani fogja az utcán.

Délután a sporttelepen sport-ünnepély lesz, amely be is fejezi a gyermeknapokat.

Panaszból vádlott

Házmester a háziura ellen. — A megvádolt főmérnök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18

Az aradi járásbíróóság előtt vádlotként szereplők közé most egy magas állású állami hivatalnok került, aki két nappal előbb még panaszosként szerepelt. Érdekes, hogy ebben az ügyben a mostani panaszos volt a vádlott s az állami tisztviselő a panaszos.

A furcsa ügy története ott kezdődik, hogy Petrovics Arsén főmérnök műszaki tanácsos két gyümölcsfa ellopása miatt feljelentette házmesterét, Csépai Istvánt. Az aradi járásbíróóság előtt a hó tizenhetedikén lefolyt tárgyaláson a házmestert Vadász Armand dr. védte. A tárgyaláson beigazolást nyert, hogy Petrovics néhány héttel ezelőtt maga bizta meg Csépaít az elhalt gyümölcsfák kivágásával s a házmester gazdája tudtával és beleegyezésével vágta ki a fákat a kertből s használta fel azokat saját céljaira. Ezek alapján a bíróság Csépaít felmentette s a költségekben Petrovics műszaki tanácsost marasztalta el.

A házmester, akinek önértékét nagyon sértegette, hogy gazdája ártatlanul vitte őt a vádlottak padjára, most ügyvédje útján hatóság előtti vádalkalmazás vétségé miatt feljelentést tett Petrovics ellen. A járásbíróóság az érdekes ügyet, ahol az alkalmazott lesz a vádló s gazdája a vádlott, a jövőhéten fogja tárgyalni.

Ujabb nyomozás Klonda gyilkosa után.

A királyi ügyész intézkedése. — Beszélgetés Klonda Péter özvegyével.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

azután az ügyész engedelmével utlevelet kapott és kiment Amerikába.

A legfrissebb nyomok.

Azóta a titokzatos ügyben minden eljárás megszűnt, az iratokat ad akta tették, mert a legcsekélyebb kilátás sem volt arra, hogy a gyilkosság homályos részletei napfényre kerüljenek. Körülbelül egy hét óta azonban olyan adatok kerültek elő, amelyek egy új nyomozás megindítása esetén sikert ígérnek.

Az ügyészségen nagy titokban tartják a nyomozás eddigi adatait. Mindössze annyi szivárgott ki, hogy a csendben megindult új nyomozás olyan irányban folyik, amely már eddig is számos, meglepő nyomra vezetett és alapos reményt nyújt, hogy mielőbb sikerül világosságot deríteni a rejtélyes gyilkosság ügyében. Érdekes, hogy a rendőrség bünygyi osztálya mit sem tud, vagy csak nem akar tudni? — a nyomozásról és annak eddigi eredményéről.

Mit mond Klonda özvegye?

Az „Aradi Közlöny“ munkatársa felkereste a meggyilkolt Klonda özvegyét és tudtára adta, hogy férje rejtélyes gyilkossága ügyében most új irányú nyomozás indult meg, amelynek eddigi adatai azt bizonyítják, hogy a tettes rövid idő múlva kézrekerül.

Klonda özvegye időközben újból férjhez ment, de második férjétől elváltan él két gyermekével, a nyolc éves Sándorral s az öt esztendőes Arankával. Az özvegy, aki most egy korcsma tulajdonosa, rendkívül meglepetten vette tudomásul, hogy férje meggyilkolása ügyében újból nyomozást indítottak.

— Nagyon szeretném, ha a gyilkost meg lehetne találni, mert nekem szerencsétlen férjem halála óta nincsen nyugodalmam. Mindig emészt a bánat és gyötör az a kérdés, ki követhette el ezt a borzalmas tettet? Annak idején legjobban egy Csutina nevű tanítóra gyanakodtam, aki ugyanabban a házban lakott, ahol férjemet megölték.

Amikor ugyanis cselédem a szörnyű gyilkosságot lakásomra hirül hozta, én rögtön elfutottam a gyilkosság színhelyére. A ház udvarán ez a Csutina fogadott s fel akart vezetni férjemhez, de nagynéném, aki velem jött, látva az én rettenetes felriadultságomat, ezt nem engedte s figyelmeztetett engem, hogy a tanító arca erősen meg van dagadva. Rögtön gyanút fogtam, de a későbbi sok bajom és gondom elfelejtették velem a dolgot.

— Később egy alkalommal felkeresett engem egy Kozsinek nevű volt városi rendőr és azt mondotta nekem, hogy ő tudja, ki a gyilkos. Kérdésekre kijelentette, hogy Csutina tanító egy mulatás alkalmával elbűvölt olyan nyilatkozatot tett, amiből arra következtet, hogy a gyilkosságot az hajtotta végre. Kozsinek azonban már későn szólt, mert a tanító egy hónappal azelőtt kórházba került és tüdőgyulladásban meghalt. En ugy gondoltam, hogy a gyilkosságot többen követhették el és gya-

Régi rejtélyes bünygy iratai kerültek le ma az aradi törvényszék bünygyi iratárából az ügyészséghez: egy közel négy éve történt borzalmas rablógyilkosság perlepte aktái, ezek. Nemcsak Arad városát, hanem az egész országot nagy izgalomban tartotta az a szörnyű gyilkosság, amelyet 1904. január utolsó napján követték el Aradon, amikor fényes nappal a város egyik legforgalmasabb terén álló házban agyonütöttek és kiraboltak egy ismert aradi pénzügynököt. A tettet a rendőrség legerélyesebb nyomozása dacára sem sikerült kideríteni s ehhez járult, hogy az aradi ügyészség akkori vezetője, Meszlényi Antal annyira helytelen irányba terelte a nyomozást, hogy a tettesnek időközben sikerült minden áruló jelet megsemmisítenie. Hosszu ideig izgatta még az aradiak fantáziáját a titokzatos ügy, de mivel a gyilkost nem sikerült kézrekeríteni, a dolog egészen feledésbe ment.

Néhány nap óta azonban a rablógyilkosság ügyében jelentős fordulat állott be. A nyomozás ugyanis a legnagyobb titokban újra megindult és pedig ezuttal olyan súlyos bizonyítékok alapján, amelyek minden valószínűség szerint a tettes nyomára fognak vezetni.

Hogyan történt a gyilkosság?

A megdöbbentő gyilkosság 1904. január harmincegyedikén történt, amidőn a Boros Béni-tér 3. számú ház egyik, első emeleti szobájában egy cseléd széles vértócsa között holtan találta Klonda Péter aradi pénzügynököt, az Aradi általános értesítő iroda tulajdonosát. Az első pillantásra mindenki meggyőződhetett, hogy a szerencsétlen ember gyilkosságának esett áldozatul. Fején óriási seb tátongott, télikabátja összegyűrve mellette a földön hevert. A boncolás megállapította, hogy a gyilkosságot fejével hajtották végre, amit a halálhozó két hatalmas seb alakja is bizonyított. A jelek arra mutattak, hogy a pénzügynököt akkor támadták meg, amidőn éppen el akarta hagyni irodáját. Klonda védekezni próbált a merénylővel szemben egy tüzkotró vassal, amelyet holtteste mellett egy arasznyira találtak meg, de a vasat leejtette, mikor a két hatalmas fejseccspástól találva holtan rogyott össze. Az elvetemült gyilkos tettének végrehajtása után áldozatát kirabolta, erre vallott, hogy Klonda kabátjának belső zsebéből hiányzott nagy bőrtárcája, amelyben felesége állítása szerint százöt forintnyi bankjegy és több váltó volt. Az irodahelyiségben érintetlenül találtak mindent, csupán egy másolókönyvből volt kitépve néhány lap, amelyek egy részét félig elégve a kályhában találtak meg.

A gyilkosság Aradon igen nagy rémületet keltett és a rendőrség az ügyészséggel együtt fáradozott a rablógyilkos kiderítésén. Gyanuba vették elsősorban Kálnoki Imrét, Klonda irodal alkalmazottját, aki ellen tényleg több terhelő adat látszott fenforogni. Meszlényi ügyész azonban a gyanúkat nem tartotta elégségesnek Kálnoki letartóztatásához s a nyomozás eddigi adatait mellőzve, az irnokot szabadlábban hagyta. Kálnoki egy ideig még Aradon tartózkodott,

nakodtam férjem irnokára, Kálnokira is, de Meszlényi ügyész ur azt mondotta, hogy őt még nem lehet letartóztatni. Mikor ezek után megtudtam, hogy Kálnoki Amerikába készül, sirva kértem az ügyész urat, hogy ne adjon neki engedélyt az országból való távozásra, de az ügyész ur kiutasított a hivatalából. Azóta már minden reményem megszűnt, hogy kitudódik a gyilkos. Bár csak adná Isten, hogy a nyomozás most sikerrel járna.

Az új nyomozás.

Az új alapokon megindult nyomozás eddigi nagyjelentőségű eredményeiről, a melyeket az ügy érdekében egyelőre el kellett hallgatnunk, a közel jövőben részletesen beszámolunk. Most csak annyit árulunk el, hogy a gyilkosság iratait Szokolczay dr. kir. ügyész utasítására előkeresték a büntető törvényszék irattárából. Az iratok most még egyelőre az ügyészségén maradnak, mert az új nyomozás érdekében azokra szükség van. A nyomozás eddigi adatait nem hozhatjuk nyilvánosságra, mert esetleg a vizsgálat jó eredményét hiúsítanók meg vele.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A mai Róma.

— Balla Ignác az Urániában. —

Arad, szeptember 18.

Nagyszámu közönség előtt került péntek este előadásra az Uránia színházban Balla Ignác kitűnő darabja, A mai Róma. A poéta szerző a modern Rómát mutatja be éles megfigyeléssel, művészi érzéssel. Elvonulnak előttünk Róma összes akátektonikus szempontból nevezetességei.

Rendkívül érdekes leírásban adja a Vatikán képét, megismerteti a pápa életmódját és művészi leírását adja a Vatikánnak. Vonzó előadásban tárja elénk Róma életét, melynek minden sajátosságát az éles megfigyelő bizonyságával és a stílista pompás előadásában tárja fel.

Balla Ignác teljesen új szempontból ismerteti meg Rómát, csak érinti Róma klasszikus jelentőségét és egyenesen ráter tulajdonképen tárgyára, a mai, modern Róma ismertetésére. Darabja elejétől végig ébren tartja az érdeklődést és a darabhoz képzelt művészi képek és mozgatóképek frappáns hatásuk. A darabot a szerző személyesen olvasta fel és mint előadó is nagy sikert aratott. A közönség nagy tetszéssel fogadta a kitűnő darabot és ovációkban részesítette a szerzőt.

* A mai Róma. E rovat élén beszámoltunk arról a nagy sikerrel, amelyet Balla Ignác A mai Róma című darabja tegnap este az Uránia színházban aratott. Szombaton este ugyancsak a híváló szerző intenzív előadásában kerül színre A mai Róma, amely három felvonásban magába öleli Róma egész karakteristikus életét. Az első felvonás, melynek Beszélő kövek a címe, megkapó leírásban adja a régi Róma antik szépségét. Foglalkozik a közársasági Rómával, annak életével, a Pantheonnal, az Angyalvárral, és Colosseummal és a Vatikánnal. A Vatikán életéből megkapó intimításokat mutat be, melynek központjában a pápa áll. Mozgófénykép mutatja be a pápát legintimébb környezetében, testőrel kísért, áldást osztva a Sedia gestatorisban és a Vatikán kertjében. A Szt. Péter templom érdekfeszítő látványosságai után a második felvonás az olasz utcai életet és tipikus római

szokásokat mutatja be. Irodalmi érdekességeket is felölelve, kacagtató torrképekben mutatja be a nagy olasz muzsikust, Mascagnit és a legnagyobb olasz íróit, Damuniót. A harmadik felvonásban megismerjük a mulató Rómát, a speciális olasz népiünnepélyeket, az olasz ég alatt még mindig divatos szerelmi szerenádokat, az olasz tisztek közismert bravuros lovasművészetét, majd a tüzes olasz teremtésű val befűsződik a szenzációsan érdekes darab. A szombati előadás szintén pont nyolc órakor kezdődik.

Halálos léghajó-katasztrófa.

Wright repülőgépe összetört. — Az egyik léghajós meghalt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 18.

Az echterdingeni katasztrófához igen hasonló, de még annál is súlyosabb természetű szerencsétlenség történt most Zeppelin gróf híres északamerikai versenytársával, Wright léghajóssal. Wright, aki az utóbbi napokban aeroplánjával rekordot teremtett, egy hadnagy kíséretében tegnap délután felszállt a levegőbe. Mikor már mindenki azt hitte, hogy győzedelmesen végzi be utját, a gép lezuhant és Wrightot súlyosan, a hadnagyot pedig halálosan megsebesítette. A hadnagy nemsokára rá a kórházban meg is halt.

A katasztrófáról következő távirataink számolnak be:

Washingtonból érkezett távirat jelenti: Orville Wright ma Selfridge hadnagy kíséretében felszállt a Myers erőd gyakorlóterén. Emelni akarta az aeroplan repülési sebességét, amidőn azonban már negyedestér járta körül a gyakorlóteret, az aeroplan bal csavar szárnya eltört. A jobb csavar szárny tovább működött. Az aeroplan ennek következtében elvesztette az egyensúlyt és felborult, miközben a bennlévők kiestek. Wright karján és csípőjén súlyosan megsebesült és valószínűleg belső sérüléseket is szenvedett. Selfridge fején sebesült meg. Az aeroplan teljesen elpusztult. A sebesülteket a Muers erőd kórházába vitték.

Egy újabb washingtoni távirat ezt jelenti: Wright a géppel tegnap délután négy órakor szállt fel. A felszállásnak mint mindig, ezután is sok bámulója akadt. Ugy a feltaláló, mint társa a legjobb kedvben kezdték meg utjukat. Az apparatus elcsúszva nehezen indult utnak, majd mikor az 50 lábnyi magasságot elérte, gyors robamban repült tovább. Mindenki azt hitte, hogy a gép újabb rekordot teremt. Amikor a felszállás hatodik percében az apparatus bal oldali csavarja eltört, a gép baloldalra dőlt és 75 ölnyi magasságból villámgyorsan zuhant lefele. A nézők rémülten rohanták meg a földre zuhant gépet, amely nagy porfelhőt csapott. Mindkét utas a gép alatt fekvő hatalmas vértócsában a hadnagyon, akit a benzín motor és a benzintartó maradványai egészen eltakartak, már kezdettől fogva látszott, hogy sérüléssel veszedelmesek. Azonnal kórházba vitték, ahol ma reggel kiszünetelt.

Wright, mikor az első segítség érkezett, eszméletlen volt, de mikor az orvosok csonttörését megvizsgálták, elvesztette eszméletét. A kórházban újra eszméletre tért. Amikor este szemét újra kinyitotta és ágya mellett barátját, Skir őrnagyot megpillantotta, így szólt:

— Attól félek, hogy ma este nem vacsorázhatunk együtt.

E szavak után újra elvesztette eszméletét és ma délig nem jutott eszméletre.

A SZÍNHÁZ BÉRLŐI.

Kapunyitás előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

A színházi pénztáros nagy ambíciót fejt ki, hogy minél nagyobb legyen a bérlés. Most teszi közre a pénztáros a bérlés gyűjtés eddigi eredményét. Az alább közölt névsor dokumentálja, hogy a pénztáros eddigi munkája szép eredménnyel járt. Eddig a következők béreltek:

A) napokra: Vásárhelyi Lászlóné, Sármezei Akor, Vajda Zsigmond, Fribelcz Miklós, Wadovszky Gusztáv, Lusztig Ármán, özv. Verzar Gyuláné, Mayer Miksa, Fábrián László, Blaskovich Ernő, Szalay Antal, Szabó Zoltán, Seiner Jakab, Herman Gyula, Jakabffy Zoltánné, Kovács József, Guia József, Polgár Miklós, Bohus Lajos báró, Neuman Dániel, Thomka Gyuláné, Végh Aurélné, Parecs Gyula dr., Aldrányi Károly, Bánhidny Antal báró, Fábrián Lajos, Purgly János, Roznyai Kálmán, Réthy Viktor, özv. Haslinger Ferencné, Waller Rudolf, Fetter Géza, Knoffel Lajos, Vass Gusztáv, Csikszeredai Kálmán, Papp János, Bogdánffy Béla dr., Moréca Dénes, Ostrubay Géza dr., Steinler Pál dr., Braun Gusztáv, Radó Gyula, Rónay János, Leybold Kálmán dr., Somló Ármán dr., Szántay Béla, Heppes Aladár, Binét Ignác, Kohányi Róbert, Almásy Ilona, Moldován János, Wágner Agoston, Moser Bella, Roser Iona, Topán Sándor, Tenner László, Tóth Imre, Béli Kálmán, Prihradny Elek, László Ottó, Kalmár Dénes, Elek Béla, Vary Sándor.

B) bérlésre: Iskay Emilné, Sármezei Endre, Funkelstein József, Kinczler János, Tolnai János dr., Deutsch Arthur, Tanner Lajos, Szaldner Rudl, Blaskovich Ernő, Fábrián László, Gerdánovits Aladár, Péchy Kálmán, Löbl Gyula, Nagy Lajos, Jakabffy Zoltánné, Welsz Márk, Hegyi Albert, Neuman Samu, Óri Géza, Basch Simon, Lukácsy Lajos dr., Baross Ferenc dr., Fixek István, Gutzjahr Mihály, Purgly János, Böhm Géza, özv. Goldsmidt Mihályné, Winkler József, Hantó Sándor dr., Ivány Géza, Braun Gusztáv, Roserfeld Jenő, Vidor Sándor, Rónay János, Hányi Béla, Schön Elek, özv. Darvas Imréné, Heppes Aladár, Bozsinszky Jenő, Seip Gusztáv, Weinberger Ferenc, Poppár Károly, Welsz Félix, Watz József, Tenner László, Béli Károly, Ulrich Géza, Papp Vilma, Ural László.

C) bérlésre: Vásárhelyi Lászlóné, Gyulai Rézsa, Szokolczay Lajos, Vajda Zsigmond, Kövér Márton, Földes Kelemen, Mitter Izidor dr., Szathmáry János, Szaldner Bernát, Fábrián László, Blaskovich Ernő, Michelbauer Lajos, Szántó Elek, Mátyássy Albin huszárpáti, Pétery Agoston, Hegyi Albert, Neuman Samu, Löfler Jakab, Nachnébel Odón, Éles Ármán, Montág Manó, Bánhidny Antal báró, Galácsi Lajos, Purgly János, Nemess Géza, Nemess Zsig, Deutsch Már, Árkai Elemér, Knotty Géza, Gerdányi Olivér, Csukor László, Róth Zsigmond, Glück Károly, Kohn József, Braun Gusztáv, Wolf Jenő, Radócsnyik Géza, Rónay János, Heppes Aladár, Münz I. Láng Testvérek, Kinczlerstein Jenő, Klein B. Vilmos, Wolf Béla, Amigó N., Topán Sándor, Tenner László, Fasch Benjamin, Elek János, Haviar Sándor, Orskényi Erlyes, Welsz Mór, Ekkerhardt Béla, Ellinger Mihály.

Bérlés még mindig lehet, úgy páholyokat, mint támlásszékekre az előleges színházi jelentés feltétele szerint a, b, c előadásokra. Ismételve kéri a pénztáros a vidéken tartózkodó bérlő közönséget, akik még itt a névsorban nincsenek megemlítve, hogy méltóztatassanak előjegyzésüket a pénztárnál átvenni, mert az előadások már a jövő héten, szeptember 26-án megkezdődnek s a páholyokkal addig várni lehetetlen. Az ezután jelentkező bérlők névsorát később közöljük.

A személyzet zöme már 24-én délután érkezik Aradra, a próbák 25-én reggel 9 órakor veszik kezdetüket. A színház belseje is nagy előnyös átalakuláson megy keresztül. Szendrey nagy ambícióval készül a téli idényre. Szep-

tember elsején fenn járt Budapesten és mind a három színházi ügynököt megbízta, hogy mi-helyt Budapesten valami darab sikert arat, azt haladék nélkül szerezzék meg Aradnak. A fővárosi színházak művészainak és művészeivel pedig meggyesett, hogy mihelyt a műsor megengedi, vendégszereljenek Aradra.

Bajok az autobusz körül.

Uj kocsik? Uj kocsiszin?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18

Ma emlékeztünk meg arról, hogy a lovarda átengedéseért ígért autobuszjáratból nem lesz semmi, mert a meg gondolatlanul tett ígért beváltása közben tudta meg az üzemigazgató, hogy a szárazhidig járó gépkocsi felforgatja az egész közlekedési tervezetet s nem hajlandó az időelőtti kocsiirongálódásért felelősséget vállalni.

A tanács már ma beleegyezését is adta ahhoz, hogy az autobusz reggel 6—8-ig és este 4—8-ig csak a Boczkó-utcáig közlekedjék. Erről értesíti a katonai állomásparancsnokságot. Az üzemigazgató nem akarja megvárni azt az időt, amikor a katonai hatóság zárja be a városi autobusok előtt a lovarda kapuit, hanem abban a biztos tudatban, hogy december elsején túl nem használhatja a remizt, ma sürgős előterjesztést adott be a tanácshoz, hogy főlhívja azt, gondoskodják megfelelő kocsiszinről.

A beadványban ugyan még egy halvány sugára él annak a reménynek, hogy a hadügyminiszter megkönyörül a városon és a város személyes könyörgésére továbbra is átengedné a lovardát. Mint értesülünk, a város egyáltalában nem hajlandó a hadügyminiszterhez fordulni.

A tanács az ügy sürgősségére való tekintettel már holnap tárgyalja az üzemigazgató következő beadványát:

A katonai kincstár a lovarda épületét ideiglenesen csak folyó évi december 1-ig engedte át s így ez épület a cílnak teljesen megfelelőleg átalakítható nem volt. Tekintettel, hogy ezen hiányok folytán a napi regleiben legalább egy korona költség többlet áll elő s hogy ez állapot a télen még így sem tartható fenn, szonkivül az egész belső terület kihasználása, fűtés, az irodahelyiség megfelelő átalakítása hamarosan kereszttől viendő, tisztelettel kérem a tekintetes Tanácsot, hogy ezen kérdést véglegesen rendezni sziveskedjék. Azt hiszem, ha Bécsben, a közös hadügyminiszteriumban a város közönsége személyesen járna ez ügyben az ügy kedvezően elintézhető volna. Ellenkező esetben két megoldás lenne. 1. Egy megfelelő szín építése a tűzoltó laktanya telkén tekintettel a tavasszal várható 6—8 új autobusra (?) Ez esetben az építkezéshez, illetve a tervezéshez az idő előrehaladottsága miatt szonnal hozzá kellene látni. 2. A Béla-téri Mittelmann-féle épületek megfelelő átalakítása. Tekintettel, hogy ezen jelentékeny átalakítási költségek mellett sem oldható meg ez jól és véglegesen, tekintve, hogy a személyzet már mind a lovarda közelében vett lakást és ez nagyon is figyelembe veendő körülmény, inkább ajánlom az első megoldási módszert.

Szathmáry,
üzemigazgató.

Az autobusz félévi költségvetésébe fel van véve huszezer korona egy kocsi-

szin építésére. A tanács a mérnöki hivatalt utasítani fogja a Mittelmann-féle épületek megvizsgálására és ha sokba kerülne az átalakítás, akkor elrendeli a tűzoltó-laktanya telkén a szín építését.

Az üzemigazgató arról is említést tesz, hogy a tavasszal 6—8 autobusszal több lesz. Nem tudjuk miből gondolja az üzemigazgató, hogy szaporodnak az autobusok?

A törvényhatóság és mi eddig még nem tudunk róla.

A KIRÁLY ÉS NÉPE.

★

A király szemeit a kor nem gyengítette el. Éles megfigyelő képességét csodálják mindazok, akik vele érintkeznek s az uralkodó hetvennyolc év terhével a vállán még ma is nyitott és éles szemekkel néz át azon a vakító fényességben is, amely őt körülveszi.

A veszprémi dombokon lejátszódott manőverek folyamán nem győztek az ujságok eleget írni arról, hogy a király milyen megfeszített figyelemmel kíséri a harcmozzanatokat, a csapatok mozdulatait és azt sem fejtették el följegyezni a lelkiismeretes tudósítók, hogy az egyik lovas hadosztály magatartása különösen felkeltette az érdeklődését s oda is szólt a daliás huszároknak:

— Szépen dolgoztatok, fiuk.

A legfelsőbb hadur összeolvad a harcmezőn a százezernyi katonával s a hivatalos jelentések szerint egyéb, mint a gyakorlat, nem érdekli.

Ezt az egy eseményre koncentrált királyi érdeklődést azonban nem kerülhette el a Dunántul lakosságának nyomora. A király látta, hogy az ő tiszteletére nagy gyorsan kicsinosított városban végtelen szegény nép lakik. Látta, hogy a rendbe hozott utak mentén az ő megbámulására összesereglett népről nem a jólét, a megelégedés az, amely leragyo: hanem a sápadt arcú paraszt és a kezén fogott gyermek beesett szeméből kisír az évszázados jobbagység és az annak nyomán járó koldus-szegénység. A király szívet elszomorította a szinmagyarságnak siralmas állapota s Hunkár Dénes főispánnak egész nyíltan meg is mondotta ezt bucsuzása alkalmával.

Milyen gondolatok cikkázhattak át a királynak, a nép atyjának agyán, mikor élte alkonyán azt kell konstatálnia, hogy az ő szeretett népe, amely oly fényben es pompában fürdeti meg uralkodóját és annak családját, koldus sorsban tengődő pária? Mit érezhetett Hunkár főispán, mikor a királynak nyílt tekintete találkozott az ő, izgalomtól nyugtalan szemével. Mit érezhetett mikor azt olvasta ki az uralkodónak szájalmat érző szavaiból, hogy a főispán kormányzása alatt élő istenadta nép, a Dunántulnak, a magyarság erősségeinek a népe oly szegény, hogy a néhány nap óta közte tartózkodó király megdöbbenéssel kénytelen a szomorú és bizonyára lehetőleg jól elrejtett valóságot konstatálni.

Nagyon szegény a nép! A királyi ajkáról elhangzott hü kritikája ennek a szerencsétlen országnak értékesebbé teszi a veszprémi hadgyakorlatokat

minden katonai tapasztalatnál, melyet a hadvezetőség ott szerzett. Nem sajnáljuk a milliókat, amelyek ott elpazarlódtak. Az ágyu és puskaropogás fülsiketítő zaját tulharsogta a koldus-szegény népnek néma és a nyomoruság által beléfojtott panaszkodása.

Mert a király ismeri nagy ősenek, II. Józsefnek azt a kitűnő megfigyelését, hogy a hangos nép boldog, a hangtalan és néma; szegény és szerencsétlen.

Vajjon felébredt-e Hunkár főispánban, a lelkiismeret, amikor királya szomorú tekintetéből azt olvasta ki, hogy bizony nem boldog a magyar, mert nagyon szegény a népe.

... A király nem szokott ok nélkül beszélni.

(T-r.)

A NAGY TÖZSDEVESZTESÉG.

Ransburg Sándor feljelentése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18

Lapunk tegnapi számában írtunk arról a feljelentésről, amelyet egy aradi nagykereskedő cég tett egy budapesti tőzsdebizományos ellen csalás miatt. Erről a feljelentésről a Budapesten megjelenő „Esti Ujság” ma esti száma — mint fővárosi tudósítónk telefonája — a következőket írja:

„A budapesti törvényszéket néhány nap óta egy bűnpör foglalkoztatja, amelynek börze-játék az alapja. Ransburg Sándor aradi bornagykereskedő csalással vádolja Kobrak Mór ismert börzebizományost és cipőgyárost. Esztendőkönn át állott — ugyan a törvényszékhez adott feljelentésében — Kobrakkal összeköttetésben, akivel Seidner Rudolf aradi bankár utján ismerkedett meg. A tőzsdei megbízásokat Seidner közvetítette közöttük. Amikor legutóbb leszámoltak és tetemes differenciákat kellett volna kifizetnie, Seidner megvallotta neki, hogy Kobrak minden egyes kötésnél megcsalta őt, úgy, hogy egy a vételt, valamint az eladást a valószínűságnál drágábban számította fel neki. Ezt börzei nyelven „wegtragen”-nek mondják. Az összeg, amellyel ezen a réven megkárosította, számítása szerint 217,000 koronára rug. Seidner ezt a vallomását az aradi Lloyd kaszinóban tette a panaszos és Nagy Sándor dr. országgyűlési képviselő előtt. A leleplezést írásba is foglalta egyben átadta Ransburgnak az árösszeget az azt a részét, melyet Kobrak neki, mint közvetítőnek juttatott. A panaszos beadványt Ransburg nevében Polónyi Dezső dr. adta be a királyi ügyészségnél, amely, úgy tudjuk, az aradi törvényszék útján folytatja a nyomozást.”

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az aradi magántisztviselők egyesülete e hónap 19-én este 9 órakor értekezletet tart, amelyen Kassab Géza ismerteti a vasárnapi munkaszünet törvénytervezetét.

FRANCIA TŐKE ARADON.

A bankkartzel hatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

Annak a bizalomnak, a melyet a magyar vidéki pénzpiac már a külföldi tőke előtt is megszerzett, jellemző bizonyosága az alábbi esemény, amely egyben a budapesti és bécsi pénzintézetek jogtalan kartelje ellen való védekezésnek egy sikeres eszközét jelenti.

Arról van szó, hogy egy aradi pénzintézetnek sikerült közvetlen összeköttetésbe lépni egy előkelő párisi pénzintézettel, amely vizsgálóműködési hitelt nyitott számára. Eddig, legalább köztudomás szerint, nem volt eset arra, hogy valamely vidéki város, vagy pénzintézet francia tőkét tudott volna szerezni. A francia tőkével eddig csak budapesti intézetek találtak kapcsolatot, s többnyire oly formában, hogy az illető intézetek kibocsátásaiban a francia pénzcsoportok részese-dést vállaltak.

Az aradi pénzpiacnak jóhírét, vezetőik helyes üzleti érzékét illusztrálja, hogy a francia tőkét sikerült a vele való összeköttetésre bírni.

Az Aradi Ipar- és Népbank megkeresésére egy előkelő és a pénzvilágban vezető helyet elfoglaló párisi bank hajlandónak nyilatkozott erre az összeköttetésre és értesítette az aradi pénzintézetet, hogy tárcaváltóinak leszámítolását illetően szívesen áll rendelkezésére, igen jelentékeny összegig, még pedig a jegybank kamatlába alatt.

Ennek a pénzügyi eseménynek anyagi része is jelentős, de inkább méltánylandó az erkölcsi érték, amely a francia tőke meghódítását hirdeti. Egyben pedig helyes utmutatás arra, hogy a fővárosi pénzintézetek karteljével szemben a vidéki pénzpiac mily uton keresse a védelmet úgy a maga, mint a vidéki pénzintézetek által képviselt gazdasági érdekek javára.

A nagy napok

kis eseményei.

Derűs jelenetek a királygyakorlatokon.

A hadsereget tehát megdicsérte a felség és ki-jelentette a katonáknak:

— Jól dolgoztatok fiúk!

Ez a dicséret azonban nem mindenkinek szólt. Egy közhuszár például határozottan nem vehette magára ezt a dicséretet. Ez a közhuszár, névszerint Kovács János, nagyon kellemetlen helyzetbe került. Az egyik csapat parancsnoka vele küldte a másik csapatparancsnoknak, Fiedlernek az írásos utasítást: hogyan viselkedjék az ellenség támadásával szemben, miképen mozogjon és merre térjen ki? A fia nagyon ügyetlen volt; éppen azon az utvonalon lovagolt, ahol az ellenség előérsei cirkáltak, akik természetesen elcsípték a huszárt. Motozni kezdtek és már csaknem elvették tőle a fontos írást. Kovács ekkor kivett a zsebéből a levelet és a szájába kapta, hogy megegye. A körülállók azonban megakadályozták ebben és elvették tőle, még mielőtt a gyomrába került volna. Darabokban szedték ki a szájából. Az írás még olvasható volt és az ellenségre nézve fontos titkot árult el, amit pereze emezek ki is használtak. Kovács kapitánya értesült erről és nagyon összeszidta a fiút.

— No, te nem érdemled meg a király dicséretét. Hát nem tudtad gyorsan leenyelni azt a levelet? Az őrmestered mindig azt mondta rólad, hogy hogy semmit se tudsz, csak enni. Most már látom, hogy még enni se tudsz.

A közhuszár könyörgő hangon mondta:

— Ne tessék haragudni kapitány ur! Ha egy kicsit beszélőnázsirozták volna azt a levelet, máma bennem vóna az egész hadilerv.

Tudvalevő, hogy a veszprémi rendőrség letartóztatott tegnap három gyanus alakot, akik orosz menekülteknek mondták magukat. Az illetők csak kíváncsiságból mentek Veszprémbe, de az ottani rendőrség mégis elcsípte őket. Ez a királynak is tudomására jutott. A vasúti állomáson szóba is hozta ezt Paar hadsegéd előtt, akinek ezt mondta:

— Azt hiszem, ártalmatlan embereket fogtak el?

— Én is úgy tudom, felség.

— Persze, a veszprémi rendőrség, — jegyezte meg a király — a költővel együtt ezt mondhatta most állandóan:

— Mindezeki gyanus nekem, aki él.

A gyilkos mütét.

A letartóztatott orvos vallomása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 18

A fővárosi rendőrség tegnap délután tudvalevőleg letartóztatta Bolgár-Reich Ödön dr. fővárosi orvost, aki ellen magzatelhajás büntette miatt indítottak eljárást, mert Szluha Pálnén, hogy anyaságától megszabadítsa, operációt végzett. A mütét halálos kimenetelű volt, a jelek szerint azért, mert az orvos tisztátalan műszereket használt.

Bolgár-Reich Ödön dr. t — mint fővárosi tudósítónk táviratozza — átszállították az ügyészség fogházába s az iratokat áttették Krepák vizsgálóbíróhoz. Bolgár az éjszakát a 8-as számú zárkában töltötte. Egész éjjel fel és alá járkált s alig tudott aludni valamit. Megtörve, álmatlanul került ma reggel a vizsgálatot vezető fogalmazó elé.

Bolgár dr. letartóztatása tudvalevőleg Szluhánénak halálos ágyán tett terhelő szavai alapján történt. Az orvos most azt valja, hogy a szerencsétlen asszony utolsó szavaival csak általánosságban vádaskodott, mint annyi más beteg, ki halálos óráján panaszodik. *O nem végzett Szluhánén mütétét* és első látogatásakor még azt sem tudta, hogy más valaki végzett ilyent. Ő vérzések ellen kezelte az asszonyt és a láz csillapítására szulfur-kinint rendelt. Ha mesterséges abortációt akart volna előidézni, akkor vérzést okozó, nem pedig csillapító szert rendelt volna. A mütét napokkal az ő kezelése előtt történhetett. Az orvosok, akiket később hívtak, mindenben jóváhagyták az ő intézkedéseit.

Ugyancsak ma kihallgatták Bolgár dr. nejét is. Bolgárné urát teljesen ártatlannak mondja.

— A férjem — mondotta — csak áldozat. Bűnbak kell és az a szerencsétlen szerep jutott neki, hogy mások bűnéért kell szenvednie. De hiszem, hogy rövid idő múlva kiderül ártatlansága. Az sem igaz, — ugymond — hogy férjem uzsoráskodott volna. Kölcsönadott egy Gerle nevű barátjának s amikor ez meg volt szorulva,

nem akar fizetni. Ekkor uram Gerlét feljelentette s ez, csak hogy ne kelljen fizetnie, sógorát és sógornőjét állította a törvényszékhez tanukul férjem ellen. Ezért ítéltek el szegény férjemet.

Tarján Mihály dr. védő a rendőrségnek az előzetes letartóztatást elrendelő végzése ellen ma előterjesztéssel élt, amelyben arra kéri a vizsgálóbíró, hogy az orvost helyezze szabadlábra.

HIREK.

A titkár ur.

— Letartóztatott csalók. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 18.

Budapesti tudósítónk jelentése szerint ma délután két órakor a budapesti rendőrség két veszedelmes szélhámost tartóztatott le. Az egyik Pallai Mihály hirdetési ügynök, aki Pallay Sándor, Kossuth Ferenc titkára nevében szélhámoskodott, a másik pedig Lukács René, a budapesti rendőrségen jól ismert szélhámos asszony.

Ez a két alak arra szövetkezett, hogy megkárosítsa Printz János magyar államvasuti vegyész özvegyét, egy dúsgazdag öreg nőt. Két hét előtt Lukács René fölkereste az özvegyet és azt mondta, hogy Pallay Sándornak, Kossuth titkárjának megbízásából jön. Pallay arra kéri Printznét, adjon kölcsön 800 koronát Hellebronth Lajos földbirtokosnak, Szapáry Pál gróf magántitkárának. Az özvegy hitt a csaló asszonynak és kifizette a pénzt. Egy héttel később Lukács René újra fölment Printznéhez, de most már Pallai Mihály ügynökkel, akit Kossuth Ferenc titkáraként mutatott be.

— Egy megszorult barátom érdekében jöttem, — mondta a titkár ur. Kisebb összeget, 9000 koronát szeretnék neki szerezni nagyságos asszonyomtól. Az illető nagyon röstell a kölcsönkérést és azért kért meg engem, hogy én jöjjek föl ön-höz a pénzért.

Az ügyes szélhámosnak sikerült a 9000 koronát kicsalni a hiszékeny özvegytől, akinek 8 napi lejáratra szóló váltót adott Lukács René aláírásával ellátva.

A váltó ma járt le, ma kellett volna a 9000 koronát az özvegy számára vissza fizetni. Ma azután kiderült, hogy Printzné csalók kezei közé került és ezért megtette a följelentést a rendőrségen, amely délelőtt kihallgatta a két jómadarat. Azok természetesen tagadtak, de a bizonyítékok alapján letartóztatták őket. Holnap átkísérik a csalókat az ügyészségre.

— A patriárka választás. Karlócáról táviratozzák: A szerb radikális párt mai értekezletén számolt be Miladinovics és Mihajlesik a budapesti ut eredményéről, amely szerint Kossuth Ferenc arra figyelmeztette őket, hogy Bogdanovics Lucian az egyetlen posszibilis jelölt. Erre a szerb radikálisok elhatározták, hogy a patriárka választás holnap lesz. Sokan ebből azt következtetik, hogy a választás békés elintézésének ügye rosszul áll, mert a radikálisok mégse hajlandók Bogdanovicsra szavazni, aki így aligha lesz patriárka.

— Az aradi közvilágítás. Az aradi villamos részvénytársaság szerződésének megújítását a közlekedési bizottság készteti elő. Több ülésen

át foglalkozott már a bizottság a kérdéssel, de nem tudott még oly javaslatban megállapodni, melyet a közgyűlés elé terjeszthetne. A jövő hét szerdáján, vagy csütörtökjén ül össze az az bizottság, mely jogászból, technikusokból van összeállítva, hogy a társulat alapszerződésének átvizsgálása után megállapítsa, vajjon jogában áll-e a városnak Wolfram-lámpákat alkalmazni a vezetékeken arra az esetre, ha nem kötne szerződést a társulattal. Ennek megtörténtével a helyi közéleti bizottságot hívja össze a polgármester s az októberi közgyűlés tárgyalni fogja annak javaslatát.

— **Elnökválasztás a vasutasok szövetségében.** A vasutas szövetség aradi kerülete vasárnap délelőtt 10 órakor a város háza emeleti kistermében rendkívüli közgyűlést tart, melyre a tárgysorozat fontosságára való tekintettel az összes szövetségi tagok megjelenését kéri az elnökség. A közgyűlésen egy tag, tagsági igazolvánnyal 20 tagot képviselhet. A tárgysorozat: elnökválasztás és az országos vasutas hitelbank ügyének megvitatása. *Bené Gyula*, a szövetség aradi kerületének éveken át volt buzgó és lelkiismeretes elnöke és vezetője meg rongált egészségre és nagy elfoglaltságra való tekintettel lemondott állásáról. Bárhogy próbálták a Benét elhatározása visszavonására bírni, ez sikertelen volt. Így aztán vasárnap betöltik a helyét. A választás elé nagy érdeklődéssel tekintenek a vasutasok.

— **Az Erzsébetváros rendezése.** Az Erzsébetváros polgársága által a városrész rendezése érdekében a hóban tartott értekezletről kiküldött 30-as bizottság a törvényhatóság elé terjesztendő kérvények végleges megállapítása tárgyában a hó 19-én este 8 órakor a Vaskávéház külön helyiségében ülést tart, melyre a III. kerület törv. biz. tagjai is megkívántak. A bizottság tagjait teljes számban való megjelenésre kéri az elnökség.

— **A megégett arisztokratia temetése.** Újzentrannáról jelentik, hogy *Aekerman István* földbirtokos fiatal feleségét, aki tudvalevően megégett, ma délelőtt nagy résztvét mellett temették el. A tragikus körülmények között elhalt arisztokrát megállapították, hogy reményteljes állapotban volt és pár hónap múlva gyermeknek adott volna életet.

— **A vácrétsági rablógyilkos.** A legutóbb Sziszéken letartóztatott *Stolics Milos* vasúti munkást, akit a vácrétsági rablógyilkossággal gyanúsítottak, ma szembesítették *Mózerrel*, a merénylet súlyosan megsebesült áldozatával, aki felismerte benne támadóját.

— **A gyilkos elefánt.** Budapestről jelentik: Ma reggel útszogatás közben a budapesti állatkertben nagy szerencsétlenség történt. Az ápoló, *Szokola István* bement az elefánt ketrecébe, hogy azt rendbe hozza. Az állatot az ápoló kefével kezdte; amikor az ormányához ért, a felbőszült állat nekiment agyarával az ápolónak, akinek a menekülésre már nem volt ideje és úgy szorította a rácsba, hogy a szerencsétlen ember eszméletét veszítette. „Pepi” a gyerekek kedvence erre az agyarárt szegeste apo:ójának. *Belefulla az oldalába és tüdejét egészen keresztülhasította.* Szokola Istvánt valahogyan nehezen kihozták a ketrecből és nyomban a mentőkért telefonáltak. A mentők odajöttek az állatkertbe, Szokola még életben volt, de már eszméletlen kívül. A Bethesda-kórházba vitték haldokolva. Az ápolónak 3 gyermeke van. „Pepinek” ez nem az első garázdálkodása. Az állatot a király ajándékozta nekünk, mert Schönbrunnban már nem lehetett bírni vele. — Szokolának már tavaly is baja volt

az állattal, súlyosan megsebesítette, de akkor az ápoló kiheverte a sebesüléseket. Az igazgatóság pedig elhelyezte Szokolát arról a helyről. Egy fél év előtt Szokola megint visszakérte magát az elefántketrechez. És ugyanis a legjövendőmezőbb hely, mert Pepi jól ért a kedvtáshoz. A legtöbb krajcárt neki dobja be a publikum, amit szépen fölszedeget a földről. Ezért kívánczított vissza hozzá az ápoló. Az elefántot valószínűleg agyonlövik.

— **Samu bácsi.** Az aradi éjszakáknak egy jól ismert, erős humoru alakja indult ma este az örökös éjszakának: *Samu bácsi*, a kucséber. Vendéglő-járók, hivatásos korcsmázók mindegyike ismerte az öreget, akinek révén a szerenese mindenféle nagyrértékű tárgyhöz juttatta az embert: nyerehetett nála egy szivartárcát, három pengéjű zseb-kést, vagy esetleg fönyereménynek: egy ebreasztó órárt. Hasszállójával vesztegette Samu bácsi a szerencsejátékokat, amelyek révén az emberek bámulatos összegeket tudtak elvezíteni. Amikor háromnégy forintot eljátszottak s végül nyertek egy ötven krajcáros erszényt, Samu bácsi olyan bánatosan mondta:

— Pechem van, pechem van . . .

De azért hitt a babonában s ha valakinél azt tapasztalta, hogy két-három alkalommal is az első húzásra is nyert, azt messziről elkerülte:

— Magának nem adok számot, ha egy forintot is fizet érte . . .

Időtlen idők óta üzte ezt a mesterséget, éjszaka káról éjszakára, korcsmáról-korcsmára. De azért nem fáradt bele. Az öreg korára az a büszkeség érte, hogy két lánya a művészi pályára lépett s most mindegyikük: *Szirmai Eva* és *Szirmai Hajnalka* egy-egy vidéki társulat tagja lett. A nyár derekán azután váratlanul elmaradt a korcsmákból s ma a törzsvendégeknek azt a szomorú hírt hozták, hogy Samu bácsi, vagy ahogy a gyász feketeségében illik róla beszélni: *Schwarz Sama* ma délután meghalt.

— **Meglopta a nagybátyját.** A detektívek ma este tíz órakor a Grünvald-kávéházban mulatozás közben letartóztatták *Bogdán Traján* 19 éves iparoságát. Bogdán ellen ma délután a nagybátyja, *Pap Péter* a rendőrség bűnügyi osztályán feljelentést tett lopás miatt. Tegnap este fiatal rokonával mulatni ment s egész éjjeli mulatozás után reggel hazakísértette magát. A lakásba érve lefeküdt, mert ittas volt, mire a fiatal ember kilopta a szekrénytől nyolcszáz koronás takarékbetét könyvét. Az *Ipar- és Népbank* által kiállított könyvvel ma délután a pénztárnál jelentkezett és százhusz koronát vett fel. A pénzt elmulatta s mikor letartóztatták, nem találak nála se pénzt, se takarékkönyvet. A lopást beismerte s azt vallotta, hogy megbánta tettét. A fiatal embert előzetes letartóztatásba helyezte a rendőrség és megindította a nyomozást.

— **Letartóztatott tolvaj.** Az aradi rendőrség letartóztatta *Budai Julia* 17 éves rovtomultu cselédet, mert ez a múlt héten *Malek Jánosné*, apateleki földműves nejének kárára betöréses lopást követett el. 280 korona értékű ingóságot lopott el Malekné lakásáról, feltörve annak lakásajtáját. A lopott holmit Aradon értékesítette.

— **Mikor a nevelőnő beteg.** Fővárosi tudósítónk jelenti: *Brenner Róza* hajadon nevelőnő a múlt hóban gazdája családjával Velencébe, a *Ládora* utasott. E hó elején gazdája a családjával visszajött Budapestre, de a leányt állítólag betegesen Velencében visszahagyták. Anóta nyomtalanul eltűnt. Már szerint Veneziában tifusban, más forrás szerint öngyilkosság következtében (IV. em. legrött volna) már meg is halt. Szó szerint így jelenik ezt a kis drámát a rendőrség, de a

gazda nevét díszkréten elhallgatja és azt sem közli, hogy vajjon ki keresi a leányt, ki jelentette eltűnését: hozzátartozói, vagy munkaadója. Lehet, hogy *Brenner Róza* történetében lesznek még más kinyomozásra és közlésre érdemes momentumok is.

— **Egy nagy szív két halottja.** Resicai tudósítónk jelenti: Nagy szíve volt *Ocelár Anna* románresicai asszonynak, anyira nagy, hogy egyszerre több férfi is elfért benne. Az egyik egy románresicai parasztagazda volt, aki már öt év óta bagóhíten élt az asszonnyal, a másik pedig a szeretője, *Adam Jon*, fiatal legény. A két férfi szépen megosztzkodott az asszonnyal, annál könnyebben ment, mert az utóbbi szerelme titkos volt. Amde a csapodár nőszemélynek kevés volt két imádó, kegyeibe fogadott egy harmadikat is. Ez a kiválasztott *Pop György* suhanc volt, aki úgy a férjnek, mint a szeretőnek rakta fel a szarvakat. A férj nem tudott a két szeretőről, a két szerető pedig mit sem sejtett egymásról s így boldogan éldegéltek négyecskén. Legboldogabb perze az asszony volt. De hát minden jónak rossz a vége, így volt ez itt is. Vasárnap este *Adam Jon* elhatározta, hogy elmegy a szép *Anna* asszonyhoz, ami hiszen a férj most ugyis künn van a szálláson a juhoknál. Azonban mintha villám sújtotta volna, úgy érezte magát, mikor szíve választottjának háza elé ért. Epen akkor kopogtatott az ablakon *Pop György* is becsúsztatásért. *Adam Jon* neki ugrott vetélytársának és ütni-verní kezdte ott, ahol érte. *Pop György* látva a veszedelmet, az üllagek elől megszagaft. Hazajutott a harmadik házba és pár pillanat múlva már egy nagy éles konyhakéssel tért vissza, amelyet markolatig döfött a már az ablakon felfelé kapaszkodó *Adam Jon* hátába. A merénylő a szurás után elfogott. A sérült *Adam* utána rohant, kirántotta magától a kést és *Popot* egy kerítésnél utolérve nyolcszor mellbe szurta. Ezzel ereje végképen kimerült: és holtan rogyott össze. *Pop Györgyöt* a járőre ők találták meg és hazavitették a lakására, ahol kedden este meghalt. Így örömt, hogy *Ocelár Anna* nagy szívének egyszerre két halottja lett . . .

— **Mentő-előadások Aradon.** E hó 21. és 22-én Aradon a város háza nagytermében a budapesti mentőegyesület egyik orvosa előadásokat fog tartani. Az előadásokra, melyek hétfőn délután kezdődnek és kedden egész nap folytatódnak, már több százan jelentkeztek *Stengl Andor* iparfelügyelőnél.

— **Németh Jánosné varró- és szabászati mintarajz iskolájában** a tanítás október hó elsején megkezdődik. A növendékek a saját, vagy hozzátartozók részére készíthetnek a legelőkeltebb kivitelben angol és francia divat szerinti öltözékeket, mindennemű felöltőt stb. Bővebb fölvilágosítással szívesen szolgál az iskola tulajdonosnője, *Weitzer Jánosné* 12. I. em. 3078

— **A nagyjérdemű közönség heves figyelmébe.** A gyermekvédő al-p javára felajánlók a gyermeknapok alkalmából, mely szeptember hó 18. 19. és 20-án lesz, a nálam vásárolt Hofhór foglalkoztató szerbői 25 számszámot, miért is kérem a jószívű emberbarátoknak támogatását a gyermek liga nevében is. Kiváló tisztelettel *Nádler Lajos* a foglalkoztató-szer készítője. 3059

— **Egy népszerű.** A „Moll-féle sósborszesz” által a betegeknek egy ép oly gyógyhatású, mint első szer nyújtatik köszvényes és csúszos bántalmaknál, sebeknél és daganatoknál. Egy üveg ára utasítással együtt K. 1.90. Szétküldés naponta utasítással Moll A. gyógyszerész cs. és kir. udv. szállító által, Bécs, I. Tuchlauben 9. A vidéki gyógyszerárakban és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle készítmény kérendő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

— **Molypusztító és rovarpor** legjobb minőségben *Vojtek* és *Weiss* nál Aradon. 191

Iskolai könyvek

használtak is,

legjobban beszerezhetők az összes helybeli és vidéki iskolák tanulói részére 2761

Ingusz I. és Fia

könyv és iskolaszer kereskedésében
Arad, Weitzer J.-utca.
→ TELEFON 517. ←

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Janka néni. A dolog ilyen magyarázata nem igazságos. „Akár tetszik ez a tanár urnak, akár nem,” ezt nem az igazgató mondta. Ez a lap kommentárja volt. Ezt az igazság és a félreértés elkerülése érdekében.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

A hűvös, szeles idő az ősz közeledtét jelzi. Most ismét szükség lenne egy kis csapadékra, hogy a föld az öntözés által megpuhulva, könnyebben legyen művelhető.

A gabonakereskedés csendes, az iránysít változatlan.

A mai piacon elkelt:
2500 mm. buza 10.70—11.10
200 mm. rozs 8.80—40
100 mm. árpa 7.10—7.80
100 mm. zab 6.50—7.—
Csúvesz új tengeri kétzer mm. 8.50—60
morzsolt 6—6.20 (consum).

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktűzés

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 18.

Amerika ¼-el olcsóbb, 10 ezer mm. változatlan.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza áprilisra . . .	11.57—11.58	11.59—11.60
Buza októberre . . .	11.27—11.28	11.29—11.30
Zab októberre . . .	8.02—8.03	8.05—8.06
Ros októberre . . .	9.26—9.27	9.28—9.29
Tengeri májusra . . .	7.24—7.25	7.27—7.28
Ros áprilisra . . .	9.55—9.59	9.63—9.64

Zárul 5 órakor:

Centrál hitelrészvény . . .	644.75
Magyar hitelrészvény . . .	746.25

Budapesti kőhányai szénkereskedés

— Szeptember 18. —

Magyar elsőrendű: Öreg nébés pár-onként 400 kilogrammon felelő súlyban — 11.50-11.60; közép pár-onként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — 11.20-11.30; fiatal nébés pár-onként 320 kilogrammon felelő súlyban 126—127 fillérig; fiatal nébés pár-onként 251—300 kilogrammig terjedő súlyban 128—130 fillérig; könnyű pár-onként 240 kilogrammig terjedő súlyban 132—133 fillérig. Szerbiai: Nébés pár-onként 260 kilogrammon felelő súlyban — 11.50-11.60; közép pár-onként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — 11.20-11.30; könnyű pár-onként 240 kilogrammig terjedő súlyban — 11.50-11.60.

Szerkesztés: Szeptember hó 15. napján volt készlet 37,030 darab szeptember 16 napján főlhajtatott 294 darab szeptember 16. napján elszállított 213 darab szeptember 17. napjára maradt készletben 37,111 darab. A bizott sertés üzlet iránysítása: lanyha.

Még csak két előadás.

Kovács és Novotny sörcsarnokban

szombaton és vasárnap

Phänomen

De Charles Brown

Csodák csodája!

Ezen két előadáson többféle büvészi mutatványok lesznek megmagyarázva.

A dus műorból kiemelendő:

Az áthidalhatatlanság határán.

De Charles Brown a Mental-Magnetismusban (auto suggestion).

A közönség gondolat átvitele egyik személyről a másikra.

Továbbá:

Ombre Animate. — Az ördög pilulái.
A szellemkamara. — A láthatatlan kéz.
Tavasz ébredése. — A csoda keze.

Belépti-díj 40 fillér.

Kezdeté este fél 9 órakor.

IDESEK ARADON.

— Szeptember 18. —

Fehér Kereszt szálloda. Klein Mór: utazó Budapest — Passzau Károly vállalkozó Miskolc. — Elekes Mór m. kir. állatorvos Balázsfalva. — Weisz Miksa vállalkozó Miskolc. — Görbe József kereskedő Bécs. — Neihauzer Izidor kereskedő Bécs. — Dell Miksa kereskedő Bécs. — Mautner E. kereskedő Bécs. — Fustus Gyula utazó Budapest. — Landauer Jász utazó Budapest. — Donáth Ferenc utazó Pécs. — Buday Gyula utazó Budapest. — Biró Henrik utazó Budapest. — Rátkay József utazó Budapest. — Budaspitz Sándor utazó Budapest. — Weisz Amália énekesnő Bécs. — Kassovitz Simon utazó Fiume. — Urbach Hugó kereskedő Bécs. — Liechtenstein Ignác magánzó Orosháza. — Baros Márton mérnök Budapest. — Görög Missa utazó Budapest. — Vinter Béla utazó Szeged.

Központi szálloda. Rozsa Lajos utazó Budapest. — Lövy M. kereskedő Budapest. — Kovács Sándor magánzó Apátfalva. — Pick Rezső kereskedő Zombor. — Böszörményi Jenő mérnök Budapest. — Neumann Mór dr. orvos Kovászna. — Grosz Samu utazó Budapest. — Müller Márton utazó Budapest. — Singer Odön kereskedő Budapest. — Böhm Sándor utazó Budapest. — Ninkler Ernő utazó Budapest. — Smidt András tanárjelölt Arad. — Weinberger Artur utazó Bécs. — Witassek Károly utazó Bécs. — Bentzer Gusztáv utazó Bécs. — Hollai Artur ny. főispán Budapest. — Kirner Gusztáv tisztviselő Nagyatika.

Vass szálloda. Lang Ferenc kántor Budapest. — Morgenthaler Gizella felirónó Székesfehérvár. — Sarkadi Vilmos színész Budapest. — Sneider Iz-

idor utazó Bécs. — Klein Simon kereskedő Aranyág. — Gölles Mór kereskedő Sopron. — Merkler Gusztáv kereskedő Kurtics. — Höcher Henrik utazó Budapest. — Glück Henrik gyárigazgató Budapest. — Pannonia szálloda. Kopár Ferenc újságíró Budapest. — Bicskei Sándor utazó Debrecen. — Csillag Ferenc hivatalnok Brád. — Papp József építész Makó. — Dárzson Béni utazó Budapest. — Mayer Sándor kir. közjegyző Dombóvár.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. szeptember hó 19-én szombaton:

1. Gördülő cipők. Kacagató. — 2. Gyémántolvajok. Szenzációs. — 3. Sváci sportünnepély. Sportkép. — 4. A csavargó bá. Bohózat. — 5. Fuvolajelre. Látványosság. — 6. Bűvös tánciskola. Bohózat. — 7. A fegyenc hazatért. Dráma. — 8. A királynő kedvese. Történelmi dráma.

Minden előadás alatt katonazenés játszik. — Csukrácsda.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Este pontban kilenc órakor:

A mai Róma.

3 felvonásban: Irta és felolvassa Balla Ignác.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

Új lópatkolda és kovácsműhely.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű helybeli és vidéki látortárs közönséget, hogy a mai kor igényeinek megfelelő

lópatkoldát és kocsi-készítő műhelyt

létesítettem

Nádor-utca 4. sz. alatt,

Nemess Géza házában.

Készítek mindenféle gyógypatkókat, kívánatra istállóban is vasalok, elvállalom a lóvasalást havonta, a legméréskeltebb árak mellett, ugyiszintén mindenféle url fogatokat a legnagyobb igényeknek megfelelően készítek. Midőn ezen vállalatomhoz fogtam, kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását. 2938

Kiváló tisztelettel

Schreiber Ferenc,

okleveles és speciális lóvasaló.

Széles, hosszú, görcsmentes

péklapátok

nagymennyiségben beszerezhetők:

Aufricht Miksa

fenyő-, kemény-, szerszám- és tűzifakereskedőnél

Aradon, Kossuth-utca sarkán.

(Ötmető előtt.) 3048

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök

Legújabb angol öltöny szövetek, ugyiszintén felöltő szövetek megérkeztek, amelyek legolcsóbban beszerezhetők a kizárólagos posztógyári raktárban
Leichner és Fleischer
Arad, Szabadságtér 17. sz.

Pályázat.

Arad szab. kir. város községi polgári fiiskolájához három rendes szaktanítói és egy rajztanári állásnak szabályszerű választás útján való betöltése végett ezennel pályázatot hirdetünk. A megválasztandó tanítók közül kettőnek a nyelv- és történettudományi, egynek a mennyiség- és természettudományi szakcsoportból és a rajztanárnak a kellő képesítéssel kell bírniok s azonkívül az egyik nyelvészettől a felsőbb német nyelvre való képesítést is megkívánjuk. Ezen állásokkal a város közönsége részéről egyenkint 1800 korona évi fizetés, 600 korona évi lakbér és a fizetési szabályzatunkban előirt ötödéves (öt) korpótlék és az államtól a miniszteri rendelet értelmében nyerhető fizetés kiegészítési állami segély van egybekapcsolva, mely javadalmazások fejében az alkalmazandók hetenkint legalább is 20—22 tanítási

órát, — a rajztanár pedig legalább heti 24 órát kötelesek tanítani. Megjegyezzük, hogy a megválasztandó tanítóknak az ötödéves korpótlékok kiszolgáltatásánál csakis az aradi rendes tanítói működésük vétetik számításba s így a máshol eddig eltöltött szolgálati időnek figyelembe vételére nézve semminemű igényt nem támaszthatnak

Felhivatnak tehát azon okleveles polgári iskolai tanítók és rajztanárok, kik ezen állások egyikét elnyerni óhajtják, hogy keresztlevelelükkel, oklevelelükkel, gyakorlati működésükről szóló bizonyítványaikkal és illetőségüket vagy honosságukat igazoló okmányukkal felszerelt és kellő bélyeggel ellátott kérvényüket f. évi szeptember hó 26. napjáig bezárólag Arad szab. kir. város községi iskolaszékéhez címezve beküldjék.

Aradon, 1903. szeptember hó 4.
Várjassy Lajos, Bonts Aurél.
 iskolaszéki elnök. iskolaszéki jegyző.

Kovaszincz hegyközsége

közhírré teszi, hogy a

szüret

október hó 1-én

kezdődik.

3064 Hegyközségi előljáráóság.

Üzletszerzők

és szervezők

elsőrangú életbiztosító intézetnél magas fixum és jutalék mellett

alkalmazást nyernek.

Írásbeli ajánlatok „E. L.” jelige alatt a kiadó-hivatalba küldendők.

Kész butor eladás.

Ajánlom a n. é. közönségnek kitünő minőségű

háló és ebédlő

szoba butoraimat, melyeket még mindég felette jutányos ár mellett kizárólag csak saját házámban árusítok, Arad, Kápolna utca 6 sz. alatti házámban.

VARGA JÓZSEF

asztalos mester. 3031

BUZIASI PHÖNIX
ÁSVÁNYVÍZ

Kitünő hatásu vese- és hólyagbajoknál.
 Szénsavdus, kellemes, savanykás ízű, vasmentesített,
rendkívül üdítő asztali víz.
 Üdít, gyógyít! Orvosilag ajánlva.
 Ivógyógyomlóra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemé-
 dence idült hurutjainál, húgykő- és fűvénképződésnél, a lég-
 utak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmánál kitünő hatá-
 sunak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a ferráskezelőség:
Muschong buziasí gyógyfürdő Igazgatósága Buziasífürdőn
 Főraktár: STAUDT MIKLÓS, Arad, Boros Béni-tér 22. Telefon 854. — Kapható minden
 fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Farbenfabrik vorm. Friedr. Bayer
 & Co., Elberfeld.

Az
influenca-lábbadozás
 alkalmával a
 hurutok mellőzésére,
 nemkülönbben egyidejűleg az
 összerzet erősítésére
 és az
 étvágy fokozására
 elismert szakszerű összeállításá-
 nál fogva rendkívül alkalmas a
GUAJACOSE.
 Eredeti üvegek ára 4 korona az
 — összes gyógyszerárakban. —

Uj üzlet! **Szabott árak!** Uj üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, miszerint

= cipőáru raktáramat =

egy teljesen különálló

közép és olcsóáru osztálylyal

bővittem ki, amelylyel abba a kellemes helyzetbe jutottam, hogy a legegyszerűbbtől a legkényesebb igényekig terjedő kívánalmaknak megfelelhetek. Az őszi idény összes **cipő ujdonságai** már megérkeztek és ajánlom szives megtekintésre.

Kobrak cipőkülönlegességek állandóan nagy választékban vannak raktáron.

Kiváló tisztelettel 987

Lányi Marcell

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz.

Uj üzlet! **Szabott árak!** Uj üzlet!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Dicsőn eladó

egy Ganz-féle henger-szék és egy 16 lóerős Locomobil. Láthatók: Temesvár, Gyárváros, Nyul-utca 13. Gall István. 3068

Kasznált

Iskolakönyvek az összes intézetek számára legjobban beszerezhetők Ingusz I és Fia könyvkereskedésben Arad, Weitzer János-u. 201

Hivatalnoknő

ki d. u. 6-tól 8-ig szabad idővel rendelkezik, foglalkozást keres szerény díjazás mellett. 2967

Csemegeszlő

kisebb-nagyobb mennyiségben kapható Hámory gazdaságnál, Deák Ferenc-utca 3. 2985

Makzók

és Izs. Imakönyvek nagy választéka. Irodai kellékek dus készlete. A végrehajtási novella bejelentési nyomtatványai kaphatók: Kerpel Izsó könyvkereskedésében Aradon. 292

Lähne-féle tan- és nevelőintézet

SOPRON.

Fennáll 55 év óta.

Teljes VIII. oszt. nyilvánossági joggal bíró főgimnáziummal, elemi iskolával és IV. oszt. reáliskolával.

Államérvényes bizonyítványokat állít ki és érettségi joggal bír.

Egyéni nevelés és tanítás. Gondos felügyelet. Önállóságra és öntevékenységre való szoktatás. Idegen nyelvek és sport gyakorlása. Minden felvilágosítással szívesen szolgál az

2634 igazgatóság.

Nyomdánkban

egy ügyes

kifutó fiú felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Pénzüntézetek Állandó Ellenőrzése

Irta Kormos Alfréd a Magyar Pénzügy és a Magyar Kereskedők Lapja szerkesztője.

A „Pénzüntézetek Ellenőrzése” című könyv kiváló szakértők részéről javaslatba hozott gyakorlati szabályokra gyűjtés, de egyszerűsége és rendszere foglalta a különböző nézeteket, utasításokat és tanácsokat. Különös figyelmet fordított arra, hogy a gyakorlati követelményeknek lehetőleg megfeleljen, az ekként beszerzett anyagból az csoportosította és dolgozta fel, azután a könyv szerzője.

Ára csinos vászonkötésben bérmentve 61 kor.

Megrendelhető a Magyar Pénzügy és Magyar Kereskedők Lapja kiadóhivatalánál, Budapest, V., Sas-utca 13. 3038

Egy a jegyzői, de különösen a végrehajtói teendőkhöz is jártas, románul is beszélő egyén mint

végrehajtó

Világos községben

azonnal alkalmazást kaphat

havonként utólag nyelendő 1000 korona évi fizetés mellett.

Világos, 1908. szeptember 18.

Stéger Vendel,

3075

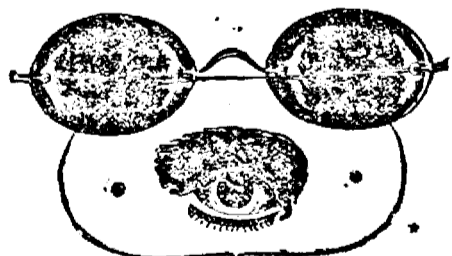
községi jegyző.

Elsőrendű látszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látszerész

Arad Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindegyik órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindegyik színházi látszerészeket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsipek és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekenősbéka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindenféle kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsipek orvosi rendellet szerint azonnal készíttetnek.

Enseignement en

FRANÇAISE

ESPAGNOL

et PORTUGUAISE.

Tous ceux qui veulent participer dans cette course de langue étrangère pour de prix très réduite pourront prendre l'adresse dans l'Administration de cette Journal. 3074

MOLL-FÉLE SÓS-BORSZESZ

A MOLL A-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörccs és gyomorhív, rögzített székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles házi szer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 3 korona. — Hamlatások törvényileg fenytetnek.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

Moll-féle feliratu ónozattal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz növezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény, ceuz és a meghülés egyéb következményeinél legismertesebb nepszer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermekek és felnöttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. Főszéküldés:

MOLL A gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

5941

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesíttetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ARPAD gyógyszerárakban.

Ügyes férfi

hasznosítható foglalkozáshoz juthat ha világhírű takarmánymecénket és trágyáinkat gazdáknak és viszontelárusítóknak eladja. Alkalmos mellékkeresetnek is.

D. HARDUNG és TÁRSA vegyészeti gyára, Aunsig-Schöndriesen. Levelelés német. 5789

Csakk, akkor valódi ha mindegyik doboz Mollnak védjeggyel és aláírásával tünteti fel.

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjeggyel tünteti fel és „A

SEIDLITZ-POR” felirattal van ellátva.

csak akkor valódi ha mindegyik üveg Moll A. védjeggyel tünteti fel és „A SEIDLITZ-POR” felirattal van ellátva.

Valódi

Perzsa és Smyrna szőnyegek érkeztek!

Ritka alkalom!

Olcsó szabott árak!

Kisebb és egész nagy méretűek ritka szép választék, u. m. :

Muskabat, Derbent, Gordis,

Mekka, Schirwan, Anatol.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet Arad.

391